

KIRKEGÅRDEN

Februar 2017

37. årgang

1

klassisk og moderne
indretning på kirkegården

kantsætning og armering
af udearealer...

affaldssortering med bl.a.
BIKAB

LANDSKAB

PARK & BYRUM

TLF: 7023 2999

WWW.G9.DK

INDHOLD

s. 04	Nordisk Kongres og årsmøde i København
s. 06	Gasbrænding - Udvikling af kulilte
s. 08	Arkitekt - tilbud og udbud
s. 10	Askeurner og miljøet
s. 12	Integration af flygtninge
s. 16	Sommerblomster på kirkegården
s. 20	Processen for en udviklingsplan
s. 22	Samarbejde skal passe til situationen
s. 26	Kursus i førstehjælp
s. 28	I skovens dybe stille ro
s. 30	Grevinde Danner
s. 32	Kurstilbud
s. 36	Boganmeldelser
s. 38	Profil – Anders Beck Larsen
s. 42	”Det grønne hjørne”
s. 44	Kort nyt
s. 46	Kalender

FORSIDE

Grevinde Danners gravkammer i Slotsparken ved Jægerspris Slot. Selvom det næsten er 150 år siden hun døde, er der ofte friske blomster ved hendes gravsted. Man kan læse mere om Grevinde Danner, og tilknytningen til Jægerspris Slot, i dette nummer af bladet. Foto: Lene H. Jensen.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humblebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Redaktion:

Jens Zorn Thorsen,
Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jeztho@gmail.com

Tommy Christensen,
Svendborg Kirkegårde og Krematorium
E-mail: tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@skk.dk

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Asger Christensen,
Hørsholm Kirkegård
E-mail: asger@hoersholmkirkegaard.dk

Casper Nicolai Khalik Pagh Vett
Odense Kommunale Kirkegårde
E-mail: cnpv@odense.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 – Fax 4586 4157
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 2, 2017 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 20. marts 2017
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

NORDISK KONGRES OG ÅRSMØDE I KØBENHAVN

Tekst af
KIRKEGÅRDENS's redaktion

Lapidariet på Gladsaxe Kirkegård er tegnet af Jane Schul, der på årsmødet giver gode ideer til brugen af stauder og buske på kirkegården.
Foto: Dick Kreinøe.

Der er nu åbnet op, for at man kan tilmelde sig både til Nordisk kongres og FDK's og DKL's årsmøde som afholdes i dagene 5. – 8. september 2017 i København. Tilmelding skal ske inden den 31. maj 2017.

Der er bestilt plads på Hotel Scandic, Vester Søgade 6, 1601 København, som også er kongreshotellet. Vi har kun 300 pladser i alt på kongreshotellet, og herefter vil resten, som tilmelder sig, blive fordelt på andre hoteller i nærheden. Tilmeldingerne er begyndt at rulle ind, så hvis man

gerne vil have et værelse på kongreshotellet, skal man nok ikke vente til sidste øjeblik med at melde sig til.

Årsmøde for FDK og DKL

FDK's og DKL's årsmøde 2017 afholdes i en forkortet udgave på Hotel Scandic i København d. 5. september, dagen før den nordiske kongres. Programmet for årsmødet er nu på plads. Og selv om varigheden af årsmødet kun er på en enkelt dag, er der alligevel blevet plads til nogle spændende indlæg og de 2 foreningers generalforsamlinger:

Program for Årsmødet 2017

Tirsdag den 5. september

- 10.00 DKL's generalforsamling
- 11.00 FDK's generalforsamling
- 12.00 Frokost
- 13.00 Nyt fra Kirkeministeriet
Beregning af takster for hækklipning, og evt. nye beregningsmodeller.
- 14.00 Personale jura - ved Lone Hamborg, advokat
Hvordan forholder vi os omkring ansættelse, afsked, langtidssygdom osv.
- 15.15 Kaffepause
- 15.45 Gode ideer til kirkegårdsbeplantning - ved Jane Schul
Gode stauder og buske til det grønne frirum på kirkegården.
- 16.30 Status på hvordan det går med "de farlige monumenter" ved Københavns kirkegårde
- 16.45 Afslutning på årsmødet
- 18.30 Afslutningsmiddag for DKL og FDK

På årsmødet kan høre mere om den aktuelle status på arbejdet med at sikre gravminderne på Københavns kommunes kirkegårde.
Foto: Peter Tom-Petersen.

Tilmelding

Tilmelding til den nordiske kongres og/eller årsmødet kan ske på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Sidste frist for tilmelding er d. 31. maj 2017. Efter denne dato er tilmeldingen bindende.

Priser

- Kongres og årsmøde, inkl. hotelophold m/ morgenmad: Kr. 11.190,-
- Kongres, inkl. hotelophold m/ morgenmad: Kr. 8.195,-

(Ved overnatning i delt dobbeltværelse gives kr. 800,- i rabat pr. deltager.)

- Kongres og årsmøde, ekskl. hotelophold og morgenmad: Kr. 7.000,-
- Kongres, ekskl. hotelophold og morgenmad: Kr. 5.200,-
- Årsmøde, inkl. hotelophold m/ morgenmad: Kr. 2.995,-
- Årsmøde, ekskl. hotelophold og morgenmad: Kr. 1.495,-

GASBRÆNDING - UDVIKLING AF KULILTE

Af Ulrik Hauger, ulrik@miljohuset.dk
Miljøhuset

Den hyppigste årsag til gul flamme (Dårlig forbrænding) er trykfald i gasforsyningen fra opretstående gasflasker. Ved dårlig forbrænding kan der udvikles kulilte.

Har du oplevet, at blive tung i hovedet eller måske få hovedpine når du gasbrænder? Så er der en mulig forklaring på det: Forbrændingen af gassen!!

Flammen skal være klar og blå! Er den gullig er der en uren forbrænding, der kan skyldes at blandingen af luft og gas er forkert. Den skal være 9:1 – er den ikke det sker der en luftforurening, gassen udnyttes dårligere og der bliver et dårligere brændingsresultat.

Den hyppigste årsag til gul flamme er trykfald i gasforsyningen fra opretstående gasflasker.

Når gassen tappes fra gasflasken afkøles denne kraftigt. Hvis der bruges mere end ca. 0,75 liter/time bliver den så kold, at den begynder at fryse til og trykket falder - med dårlig forbrænding til følge.

Du kan tydeligt se det fordi flasken får is på den udvendige side!

Hvis det sker, så hold en pause eller lav noget andet til luften har varmet flasken op igen. Eller skift flaske. I dag er der en udbredt erfaring med og viden om risikoen for brand, når der bruges gas – fordi der bruges åben ild. En række af jeres kolleger rundt om i landet har også gjort sig negative erfaringer fordi der under arbejdet ikke er taget tilstrækkelige hensyn, så hække, småbuske, hegn og træskure er brændt af.

Udvikling af kulilte

Modsat erfaringen med direkte brand er det Miljøhusets erfaring, at viden om udvikling af kulilte kun få steder er i fokus.

Den giftige gasart kulilte udvikles i sær hvis forbrændingen er dårlig.

Målinger viser, at der under kørsel med gasbrænder, kan

dannes kulilte (CO). Den dannes netop ved forbrænding med lav ilttilførsel og ufuldstændig forbrænding. CO er en farveløs, lugtfri og giftig gas, og er derfor ekstrem farlig fordi den kun opdages på de symptomer medarbejderne får – og de kan i mange tilfælde opfattes som om de kunne stamme fra andre ting – fx træthed, influenza osv.

Under arbejde med gasbrænder monteret på køretøjer, er der foretaget målinger for kulilte i førerhusene, og målingerne viser, at der kan optræde kulilteniveauer over grænseværdien. Ud over kulilte vil der, i røgen fra gasbrænding, også kunne optræde sodpartikler og nitroser gasser. Organismens røde blodlegemer optager ilt fra luften i lungerne - og transporterer dette med blodet rundt i kroppen. Kulilte blokerer for denne optagelse, så der ikke kan transporteres ilt rundt i organismen. Selv meget lave koncentrationer af kulilte kan medføre iltmangel.

Symptomer på kulilteforgiftning

Typiske symptomer på forgiftning kan være:

- Hovedpine
- Slaphed
- Kvalme
- Sløvhed
- Træthed
- Svimmelhed
- Utilpashed
- Åndenød og brystmerter
- Øget forvirring
- Bevidstløshed

Særligt udsatte kolleger

Gravide, ældre og personer med vejrtekningsproblemer skal I tage særlige hensyn til, fordi de er i størst risiko for at få symptomer på kulilteforgiftning.

Gravide, som er kulilteforgiftede, har ikke nødvendigvis symptomer. Dette skyldes, at fosteret optager så meget kulilte, at moderen meget sent mærker tegn på forgiftning. Derfor er det vigtigt, at gravide straks søger læge ved mistanke om kulilteforgiftning. Fosteret kan være i fare, uden at moderen bemærker det.

Ved mistanke om kulilteforgiftning

- Stands arbejdet omgående
- Sluk for gassen og tag regulatoren af hvis det kan ske uden personrisiko.
- Advar andre mod risiko for forgiftning
- Få frisk luft
- Søg straks læge.
- I alvorlige tilfælde ring 1-1-2.
- Gravide, udsat for kulilte - søg straks læge!
- Hos ca. 10% udvikles inden for den følgende uge igen symptomer på forgiftning af centralnervesystemet. Disse patienter skal igen henvende sig til en læge

Forebyggelse

- Tjek forbrændingen hver gang du tænder brænderen
- Hvis flammen er gul stoppes arbejdet omgående og brænderen tjekkes
- Brug aldrig brænderen hvis du er i tvivl
- Sørg for at have en mobiltelefon med hver gang du brænder, så du kan skaffe hjælp
- Vær opmærksom på dine symptomer
- Vær sikker på, at kolleger ved, at du er ude med en gasbrænder
- Du kan bruge en maske, men almindelige filtermasker og masker med kulfiltre er virkningsløse fordi de ikke er effektive nok til at holde kulilten ude. Der findes masker på markedet, der kan udelukke kulilte – snak med din leverandør om hvilken du skal bruge. ■

Annoncering i KIRKEGÅRDEN, Nordisk Kongres 2017

KIRKEGÅRDEN nr. 3 bliver trykt i et ekstra stort oplag og bliver uddelt til samtlige deltagere i den Nordiske Kongres for kirkegårde og krematorier.

Priserne, ekskl. moms, for annoncering i KIRKEGÅRDEN nr. 3 er de sædvanlige:

1 side	kr. 3.500,-
½ side, liggende eller stående	kr. 2.500,-
¼ side, liggende eller stående	kr. 1.500,-
⅛ side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Deadline for annoncer til
KIRKEGÅRDEN nr. 3 er
d. 20. maj 2017.

ARKITEKT: TILBUD OG UDBUD

Af Kirstine Frank Jensen, kfj@km.dk
Stiftsfuldmægtig, Ribe Stift

”Der er derfor blevet større bevidsthed om udgifterne til bl.a. arkitekthonorarer, og gennem de seneste år er flere provstiuvalg begyndt at stille krav om dokumentation for, at menighedsrådene også ved køb af arkitektbistand udviser skyldige økonomiske hensyn”

”I den kirkelige lovgivning er der krav om, at næsten alle byggearbejder, der udføres i kirker, skal ledes af en arkitekt med grundigt kendskab til kirkebygninger.”

Arkitekter og menighedsråd

Tidligere var det i folkekirken sædvane, at hver enkelt kirke havde sin faste arkitekt. Ofte var der tale om, at arkitekten også var udpeget som den bygningskyndige, der hvert år deltager i menighedsrådets syn af kirkebygningen og kirkegården.

Det betød, at menighedsrådet lod den samme arkitekt udføre arbejdet, hver gang der var behov for reparation eller

istandsættelse af kirkebygningen og eventuelt også af andre bygninger, herunder præstegårde, kapeller, graverhuse mv. Nogle steder var det også den faste arkitekt, der automatisk fik opgaven, når der skulle bygges om eller bygges nyt.

For menighedsrådet betød ordningen, at det var nemt at bestille arkitektarbejde, og mange menighedsråd opfattede det som en stor fordel, at man hver gang kunne samarbejde med en, som i forvejen kendte kirkebygningen.

Ordningen betød imidlertid, at der ikke var nogen konkurrence om arbejdet og dermed heller ingen konkurrence på hverken pris eller kvalitet.

Tjenesteydelser

Arkitekt- og ingeniørbistand er tjenesteydelser, der typisk omfatter opgaver med udarbejdelse af skitseprojekter, egentlig projektering, beskrivelse af materialer, stabilitetsberegninger, dimensionering, myndighedskontakt, tilsyn- og koordinering i byggefasen mv.

I henhold til udbudsloven, der trådte i kraft den 1. januar 2016, skal tjenesteydelseskontrakter, som tildeles af ikke-statslige ordregivere, fx menighedsråd, og projektkonkurrencer, der afholdes af sådanne ordregivere, sendes i EU-udbud, hvis de har en værdi på over ca. 1,5 mio. kr., ekskl. moms (den såkaldte tærskelværdi).

Der er dog fortsat de færreste bygge- og anlægsopgaver i folkekirken, som er så omfattende, at de forventes at medføre udgifter til arkitekthonorar i den størrelsesorden.

Hvis kontrakten med en arkitekt forventes at komme til at ligge på under ca. 1, 5 mio. kr., er der særlige krav, hvis kontrakten har en grænseoverskridende interesse. Ved grænseoverskridende interesse forstås, at firmaer i et andet EU-land vil kunne være interesseret i at byde på opgaven. De særlige krav omhandler bl.a. procedure for tildeling af kontrakten og annoncering, der skal ske på www.udbud.dk.

Ønsker et menighedsråd at indgå en tjenesteydelseskontrakt, som ikke har klar grænseoverskridende interesse, men som er på over 500.000 kr. ekskl. moms, skal menighedsrådet sikre sig, at det sker på markedsmæssige vilkår.

Det kan eksempelvis ske ved, at menighedsrådet gennemfører en markedsafdækning og på det grundlag indhenter ét tilbud, eller indhenter to eller flere tilbud, eller annoncerer på sin hjemmeside eller i overensstemmelse med udbudslovens annonceringsregler. Menighedsråd skal i fornødent omfang kunne dokumentere, at købet af tjenesteydelsen er foregået på markedsmæssige vilkår.

Menighedsråd, der indhenter flere end tre tilbud, skal kort begrunde, hvorfor der indhentes flere tilbud end tre, og samtidig oplyse tilbudsgiverne om, hvor mange tilbud der højst vil blive indhentet.

Modtager menighedsrådet mere end ét tilbud, skal alle tilbudsgivere underrettes samtidigt om, hvilken beslutning der er truffet angående tildelingen af kontrakten, og menighedsrådet skal efter anmodning begrunde beslutningen.

Menighedsråd skal i forbindelse med indgåelse af kon-

trakten handle i overensstemmelse med de forvaltningsretlige principper om saglighed, økonomisk forsvarlig forvaltning, forbuddet mod varetagelse af uvedkommende hensyn, ligebehandlingsprincippet og proportionalitetsprincippet.

Udbudsloven har ingen bestemmelser om kontrakter med en værdi på under 500.000 kr., men de forvaltningsretlige principper, som gælder for kontrakter på over 500.000 kr., skal iagttages af alle forvaltningsmyndigheder, uagtet om kontrakten har en lavere værdi end 500.000 kr. Det er i tråd med, at offentlige myndigheder forventes at indgå kontrakter på et sagligt grundlag.

Udbud af arkitektopgaver

I den kirkelige lovgivning er der krav om, at næsten alle byggearbejder, der udføres i kirker, skal ledes af en arkitekt med grundigt kendskab til kirkebygninger.

Imidlertid ændrer folkekirkens økonomi sig, og det gør antallet og omfanget af bygge- og anlægsopgaver også. Der er derfor blevet større bevidsthed om udgifterne til bl.a. arkitekthonorarer, og gennem de seneste år er flere provstiudvalg begyndt at stille krav om dokumentation for, at menighedsrådene også ved køb af arkitektbistand udviser skyldige økonomiske hensyn - og det vil typisk sige ved at indhente tilbud på den enkelte opgave fra mere end en arkitekt.

Menighedsrådene indhenter derfor i dag i flere tilfælde end tidligere tilbud på arkitektopgaver, herunder også på opgaver, som ikke vil udløse et honorar på 500.000 kr. eller derover. Når menighedsråd indhenter tilbud på mindre arkitektopgaver, kan det anbefales, at de følger den fremgangsmåde, som er gældende for tjenesteydelseskontrakter på over 500.000 kr. Det vil dels sikre, at aftalen med arkitekten er baseret på markedsvilkår, dels at fremgangsmåden i forbindelse med aftalens indgåelse er saglig og objektiv.

Ved indhentelse af tilbud vil det være en forudsætning, at menighedsrådet har gjort sig klart, hvad den enkelte opgave går ud på, og i tilstrækkeligt omfang har beskrevet den, så arkitekterne har et grundlag at afgive tilbud på. For at sikre, at det er tilfældet, er det er det blevet mere almindeligt, at menighedsråd antager en bygherrerådgiver til at være sig behjælpelig i forbindelse med de lidt større byggeprojekter.

Er et menighedsråd i tvivl om regler eller fremgangsmåde, kan man kontakte det lokale stift for nærmere rådgivning. ■

ASKEURNER OG MILJØET

Af Jens Dejgaard Jensen,
jdj@skk.dk

Når en afdød kremeres, opkoncentreres tungmetaller i asken, og en del af kroppens naturlige indhold af krom, omdannes til kromat (krom VI), som er meget sundhedsskadeligt.

82 % af vore døde i Danmark bliver kremeret. Krematorierne har røggasfiltre, så udledningen af skadelige stoffer til atmosfæren er mindst mulig. Men hvad med asken, som vi begraver på kirkegårdene, eller spreder over havet? Måske er asken i krematorierne et overset arbejdsmiljøproblem. Kirkegården er kommet i besiddelse af en tysk rapport med interessante oplysninger.

Når en afdød kremeres, har vi i udgangspunktet en krop på ca. 90 kg og en kiste på måske 40-50 kg. Kroppens vægt er ca. 15% skelet, resten er vand og bløddele. Under kremeringen fordamper vandet, og ikke-brændbare mineraler som kalk fra skelettet og små mængder tungmetaller fra kroppen er det, som vi lægger i urnerne. Et af tungmetallerne, kviksølv, fordamper, det bliver fanget i krematoriernes miljøfiltre. Under kremeringen reduceres krop og kiste til ca. 3 kg aske.

Det meste stammer fra skelettet, men også de små mængder tungmetaller, som findes i kroppen, er opkoncentreret i asken.

Krom er et problem

Kroppen indeholder naturligt nogle få milligram krom, som et nødvendigt mineral bl.a. ved fordøjelsen af sukker og fedt. Men i krematoriets ekstreme miljø omdannes en del af det "gode" krom til kromat (krom VI), som er meget sundhedsskadeligt.

Analyser af aske viser et kromindhold på 18-81mg/kg. En enkelt prøve viste 380 mg/kg, måske en patient, der havde modtaget kemoterapi med et kromholdigt medikament. 80-90% af kromindholdet i asken var af den skadelige kromat-type.

Skovkirkegårde er meget populære i Tyskland, men i den tyske rapport "Totenaschen im Wald – Aspekte des Boden- und Wasserschutzes", manes til omtanke, når urner nedsættes i naturområder, hvor der f.eks. er vandløb eller en høj grundvandsstand. Bestattungswald Roth. Foto: Karin Holst Mikkelsen.

Skovkirkegårde i Tyskland

Skovkirkegårde er populære i Tyskland. Der er ca. 160 af slagsen, mange drevet af private virksomheder. 55% af tyskerne bliver kremeret (ca. 500.000) – men er det overhovedet hensigtsmæssigt at nedsætte urner i naturområder? I hvert fald maner rapporten, som her refereres, til omtanke, når det er områder med f.eks. vandløb og høj grundvandsstand. Et enkelt sted (Ruheforst Creglingen), hvor der er drikkevandsreserver i området, har myndighederne krævet at asken skal være i rustfrie urner – for at undgå forurening med tungmetaller.

Et partsindlæg?

"Totenaschen im Wald – Aspekte des Boden- und Wasserschutzes" af Dipl.-Ing. Andreas Morgenroth er udarbejdet for Verband deutscher Natursteinverarbeiter, dvs. en interesseorganisation.

Efter redaktionens opfattelse er nærmere undersøgelser

af de skadelige stoffers videre skæbne i miljøet ønskelige. Kromat er ikke godt, men det omdannes også relativt let til mindre skadelige forbindelser. Dette er ikke belyst tilstrækkeligt.

Arbejds miljø

Som nævnt opkoncentreres tungmetaller i asken under kremering, men asken er også alkalisk (pH ca. 12). Dette i kombination med det kedelige kromat gør, at det er vigtigt at asken håndteres korrekt i krematorierne.

Vi skal håndtere asken med den nødvendige omsorg, fordi det er et af vore medmennesker, vi har ansvar for. Men håndteringen skal også ske med respekt for medarbejdernes sundhed, fordi det dels er meget alkalisk (mærkningen vil være mindst Xi, lokalirriterende), dels fordi det indeholder kromat (kromat i højere koncentrationer mærkes giftig mm.). Håndtering skal finde sted ved et effektivt afsug, ligesom beskyttelse af hud, øjne og åndedræt er vigtigt. ■

Lyng Naturgødning ApS

e-muld

**Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver**

*Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning*

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 • 3540 Lyng • 48 18 73 50

- også i bigbags

Digitalt Kirkegårdskort

13	123	127	256	260	264
14	124	128	257	261	265
15	125	129	258	262	266
16	126	130	259	263	267

- Opmåling
- Kort
- Plejeplaner
- Rådgivning
- Protokoller
- Afsætning
- Ajourføring
- Nummerering
- 25 års erfaring

Landinspektørcentret A/S

Nygade 46 - 7400 Herning - tlf. 97 12 36 88
herning@lcdnk.dk - www.lcdnk.dk

INTEGRATION AF FLYGTNINGE

Af

Tommy Christensen, tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Jens Dejgaard Jensen, jdj@skk.dk

Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Mange flygtninge har nogle ualmindeligt barske oplevelser bag sig. Det kan fylde så meget, at de slet ikke har overskuddet til at integrere sig på en dansk arbejdsplads. Foto: Ggia, CC BY-SA 4.0

En ny integrationsuddannelse så dagens lys i 2016. Formålet med uddannelsen er at forberede flygtningene til at kunne varetage et job på almindelige vilkår. Men hvordan er erfaringerne med at ansætte flygtninge på de danske kirkegårde?

Regeringen og arbejdsmarkedets parter indgik i 2016 en trepartsaftale, som bl.a. indebærer indførelsen af en 3-årig forsøgsordning med en ny integrationsuddannelse (IGU) for flygtninge og familiesammenførte til flygtninge mellem 18 og 40 år. Loven trådte i kraft d. 1. juli 2016.

I forbindelse med indgåelsen af aftalen, har Finansministeren bedt samtlige ministerier om at bidrage til integrationen af flygtninge, ved at fastlægge et ambitionsniveau for oprettelse af IGU-stillinger indenfor ministeriets eget ressort-område; således også i Kirkeministeriet. Efter en høring, udsendt i juli 2016 til FDK og Landsforeningen af Menighedsråd, er ambitionsniveauet indenfor folkekirkens område blevet fastsat til 50 – 60 IGU-stillinger, som primært tænkes oprettet ved folkekirkens kirkegårde.

Integrationsuddannelse (IGU)

IGU-stillinger kan oprettes indenfor overenskomstområder, hvor der er indgået aftale om erhvervsgrunduddannelse (EGU) samt på områder, hvor der er mulighed for at tage en erhvervsuddannelse (EUD).

Der er i staten indgået overenskomst mellem Finansministeriet og alle centralorganisationer om erhvervsgrunduddannelse (EGU).

Ansættelse i en IGU-stilling er en 2-årig midlertidig ansættelse, hvoraf 20 uger skal være opkvalificering i form af fx danskundervisning og/eller AMU-kurser. Udlændinge i en IGU-stilling aflønnes i praktiktiden i henhold til overenskomst for EGU-elever i staten, hvilket aktuelt udgør en timeløn på 47,60 kr. I skoleperioder opbevares ikke løn, men den ansatte er berettiget til godtgørelse, som udbetales efter ansøgning af den ansattes bopælskommune.

Man kan se mere om oprettelse af IGU-stillinger på www.sammenomintegration.dk

Erfaringer med ansættelse af flygtninge på kirkegårdene

Flere af redaktionens medlemmer har i en kortere eller længere periode haft en flygtning ansat på kirkegården. På trods af, at beslutningen om at ansætte en flygtning har været velovervejet i alle tilfælde, er der alligevel dukket nogle mere eller mindre uforudsete udfordringer op undervejs:

Tommy Christensen, Svendborg kirkegårde

Her på Svendborg kirkegårde har vi altid haft et godt samarbejde med det offentlige omkring praktikanter, som af forskellige grunde har behov for at afprøve sig selv på arbejdsmarkedet. En del af disse praktikanter har ikke den rette motivation, hvor vi klart fornemmer at man er presset ud i et praktikforløb, så de bliver ikke hos os så længe, men vi kan også fortælle om særdeles vellykkede forløb. I nogle tilfælde har sådanne praktikforløb mundet ud i ansættelse hos os i flexjob, nogle med ganske få timer og enkelte i fuldtidsansættelse.

Denne form for medarbejdere kan kun integreres på vores arbejdsplads fordi den faste medarbejderstab har stor forståelse og vilje til at rumme sådanne udfordringer.

Vi er her på det sidste blevet opfordret af mange instanser til at forsøge at være med til at integrere syriske krigsflygtninge til det danske samfund og arbejdsmarked. Vi har drøftet dette internt og fået vores medarbej-

deres opbakning til at hjælpe med dette for samfundet vigtige stykke arbejde. Vi har nu prøvet med 2 personer og det har ikke været særligt vellykket, på trods af stor deltagelse og engagement fra de teams, der blev valgt som mentorer. Et par yderst sympatiske mennesker som har været udsat for ting vi blot kan gisne om. Oplevelser og traumer som fylder så meget at der slet ikke er plads og ro til en for os almindelig tilværelse. Intet sprog til fælles forståelse giver mange sjove pantomimeforestillinger, når man skal instruere i dagens dont. Visiteringen af personer med denne baggrund er en særdeles svær øvelse, så der kræves virkelig meget af de forskellige sagsbehandlere. Men det er netop lige her man skal kunne fornemme og forstå, for at integrationen skal blive vellykket. Problemer for tilbageblevne familiemedlemmer i Syrien fyldte alt, alt for meget i vores tilfælde, hvilket gik ud over humør og mødestabilitet m.m.

Vi har forsøgt 2 gange med et ikke tilfredsstillende resultat, hvilket ikke betyder at vi ikke skal forsøge igen, men det kræver et meget seriøst og grundigt forarbejde af sagsbehandlere og jobkonsulenter hvis det skal blive succesfuldt.

Jens Dejgaard Jensen, Silkeborg Kirkegårde

På Silkeborg Kirkegårde har vi haft en flygtning/indvandrer i et forløb, der skulle uddanne en ung mand fra Iran til gartner. Han var her uledsaget, og havde ikke familie her i landet. Han havde en dansk kontaktfamilie, som gjorde en stor indsats.

Der var lavet en uddannelsesaftale uden udgift for kirkegården. Den unge mand var omgængelig og hænderne sad også rigtigt på ham. Men det stod snart klart, at han havde andre problemer at slås med, problemer som vi ikke kunne hjælpe med. Problemerne resulterede i, at han ikke var mødestabil, vi kunne heller ikke ringe ham op, når han udeblev. Vi kunne ikke på noget tidspunkt få noget at vide om, hvad han gik og tumlede med. Om det var problemer med relationer her eller med familien i hjemlandet? Vores bedste gæt og fornemmelse er, at han havde tunge personlige problemer, som skyggede for alt andet.

Efter nogle måneder ophævede vi aftalen, det blev for tungt, ikke mindst for de gartnerne, der var mentorer. Vi magtede ikke at få ham op på mere end halvdelen af de aftalte 37 timer, desværre, trods indsats fra vores side, kontaktfamilien samt sagsbehandler.

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård

I sommeren 2016 havde vi en flygtning fra Eritrea ansat

i 3 måneder, på helt almindelige løn- og arbejdsvilkår. Set i det lys, var det ikke nogen overvældende succes. Humlebæk Kirkegård har i lønbudgettet plads til ca. 6 måneders sommerhjælp. Vi har i de senere år primært ansat unge mennesker, der havde mod på en periode med fuldtidsarbejde i sommerferien. I foråret 2016 havde vi på kirkegården talt om, at vi nok også burde gøre vores 'borgerpligt' med den store opgave det er, at få de mange flygtninge i godt gang her i Danmark. Og vi mente jo selv, at vi – gennem gode oplevelser fra tidligere forløb med jobprøvning, praktikophold osv. - havde en høj grad af rummelighed i forhold til mennesker med udfordringer af forskellig art.

Vi kontaktede kommunen med et tilbud om at ansætte en - som minimum - engelsk talende flygtning i 3 måneder, som gartnermedhjælper. De 2 første vi fik anvist var dog pæredanske, og de viste sig i øvrigt at have fået andet job allerede. Det eneste mulige emne var en 37-årig mand fra Eritrea. Han havde været i Danmark i ca. 1½ år, havde været i praktik på andre arbejdspladser og talte lidt dansk og engelsk.

Han blev ansat, og var smilende, venlig og mødestabil, på trods af en barsk historie i bagagen, samt en kone og 2 børn, der ikke var kommet med til Danmark. Vi havde nok håbet, at sprogkundskaerne ville være lidt bedre end tilfældet var, og at det i øvrigt ellers ville kunne komme til at fungere, med tegnsprog og en gentagelse af rutinemæssige arbejdsopgaver. Det viste sig dog hurtigt, at kirkegården ikke havde nok af det helt og aldeles rutineprægede arbejde, og det blev efterhånden et problem at finde på fornuftige arbejdsopgaver, der ikke krævede et minimum af kendskab til, hvordan dansk ukrudt ser ud!

I vores tilfælde var problemet således ikke en manglende evne eller lyst til at møde op og deltage i det daglige arbejde, men mere det faktum at vi - i sommerperioden, hvor det meste af tiden går med at fjerne ukrudt på gravstederne - havde svært ved at tilrettelægge arbejdet således at det enten ikke krævede at han til stadighed blev 'vist' hvordan tingene skulle gøres, eller at arbejdets udførelse efterfølgende blev gået grundigt efter.

Kombinationen af et menneske uden noget som helst kendskab til faget, og en betydelig sprogbarriere, var ganske enkelt lidt for stor en udfordring til at et ellers velfungerende menneske kunne indgå i arbejdsstyrken på lige vilkår.

Vi er så blevet den erfaring rigere, at det med sprogkundskaerne er mere vigtigt end vi lige havde forestillet os. Hvis vi skal ansætte en flygtning igen, så skal vi skrue forventningsniveauet ned, og ansættelsen skal ske på andre vilkår: Det kræver både ekstra tid, og at der er et personligt overskud på arbejdspladsen, for at få det til at blive en succes og en god oplevelse for alle parter. ■

Visse arbejdsopgaver kan være vanskelige at forklare eller vise, uden et fælles sprog – og selv for en rutineret gartnermedhjælper, kan vedligeholdelse af et gravsted som dette, være noget af en udfordring.

AVANT e5

- går hele vejen: 100% grøn!

- Elektrisk minilæsser m. indbygget oplader
- Minimalt støjniveau
- Lave driftsomkostninger
- Passer til alle Avant redskaber

100% elektrisk!

INGEN benzin!
INGEN diesel!
INGEN emission!

Besøg vores 3500 m² showroom på Århusvej 12, 8670 Låsby - hverdage 8.00 - 16.00 - eller efter aftale

AVANT

Danmark

7 maskin-serier
- over 100 forskellige
redskaber

LØVSUGER

- nu også med 8" slange til granafdækning

www.avant.dk

Jylland - Låsby - Tlf: 8695 7522

Sjælland - Hørve - Tlf: 5965 6037

Træ

- beskæring
- plantning
- fældning
- flytning

rodfræsning og rådgivning

Slåning af naturgræs

Vognmandskørsel

KS Tree Care ApS

Ingegårdsvej 11 · 4340 Tallase
www.ks-treecare.dk
E-mail: ks@ks-treecare.dk

Steen Kristensen Tlf.: 59 18 50 77
Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

Wad

LANDSKABSARKITEKTER A/S

Skovkirkegårde
Naturkirkegårde
Udvidelser og omlægninger
Kirkegårdsinventar
Helheds- & Udviklingsplaner
Book os til en rådgivningsdag

Peder Skrams Gade 39
8200 Århus N.
T: 86 52 17 77
www.wadlandskab.dk
post@wadlandskab.dk

f in

RING: 25 56 36 16

Listebænke, københavnerbænke m.v.

- ✓ FSC certificeret træ
- ✓ Varmtgalvaniseret stål
- ✓ Støbejern

Priseksempel: **3.500,00 DKK** ex moms

JESSING BÆNKE APS, NIELSEN&JESSING

Georg Krügersvej 293 | 8600 Silkeborg
Henrik Jessing, mobil: 2556 3616
salg@nielsenogjessing.dk | www.jessinggroup.com

NIELSEN
JESSING NJ

SOMMERBLOMSTER PÅ KIRKEGÅRDEN

Tekst og foto: Anders Beck Larsen, anders@nyborg-kirkegaarde.dk
Kirkegårdsleder, Nyborg Kirkegårde

Demonstrationsbedet gør det let at følge, hvordan de forskellige planter klarer sig i våde, kolde eller varme somre. Det er også nemt at se, hvor høje de bliver i forhold til hinanden, og hvor længe blomstringen varer ved.

Da jeg kom til Nyborg Kirkegårde for 7 år siden slog det mig, hvor ensartet beplantningen af sommerblomster på gravstederne var – Isbegonia og atter isbegonia.

I mit tidligere liv havde jeg i mange år arbejdet med stiklingeformerede sommerblomster, og jeg tænkte, at det måtte være muligt at introducere nogle sådanne på kirkegårdene.

Demonstrationsbed og konkurrence

Vi lavede en demonstrationsbeplantning uden for kontoret og udskrev en konkurrence i lokalbladet, hvor vi bad byens befolkning stemme på den sommerblomst de synes bedst om. Blandt stemmerne trak vi lod og vinderen vandt

en beplantning med den ønskede sommerblomst.

Dermed var vi i gang, og det følgende år var der flere gravstedsejere, der gerne ville prøve noget nyt. Vi besluttede samtidig at fortsætte med at have en demonstrationsbeplantning af hele sortimentet i et stort bed foran kontoret. Dermed var det muligt for alle at se udbuddet og følge med i hvordan de forskellige planter klarer sig i våde, kolde eller varme somre. Det er også nemt at se, hvor høje de bliver i forhold til hinanden, og hvor længe blomstringen varer ved.

Lige siden har vi tilplantet demonstrationsbedet, og det er let at tage en gravstedsejer med derud og se på udvalget, i

Fjerblomst - Scaevola 'Saphira'

Spansk Margerit - Osteospermum 'Mary'

Jernurt - Verbena Tapien 'Violet'

forhold til deres ønsker. Med tiden har vi både tilføjet og fjernet arter i sortimentet.

Leverandøren er vigtig

Det skal indrømmes, at det er en udfordring at tage op, da isbegonia er særdeles hårdføre og klarer sig godt under stort set alle tænkelige forhold vi har her i Danmark om sommeren.

Man skal være opmærksom på at have en pålidelig leverandør, så man er sikker på, hvilke sorter man får leveret. Det har også betydning hvorledes planterne er behandlet op til udplantningen. Køber man hos en tilfældig grossist, kan man risikere at de leverede planter har fået et ordent-

ligt skud vækstregulering op til levering. Det kan sætte planten i stå, når den bliver plantet ud. De mindre samvitighedsfulde leverandører kan også finde på at sælge planter under et forkert navn, så man får en mindre god sort.

Velegnede sommerblomster

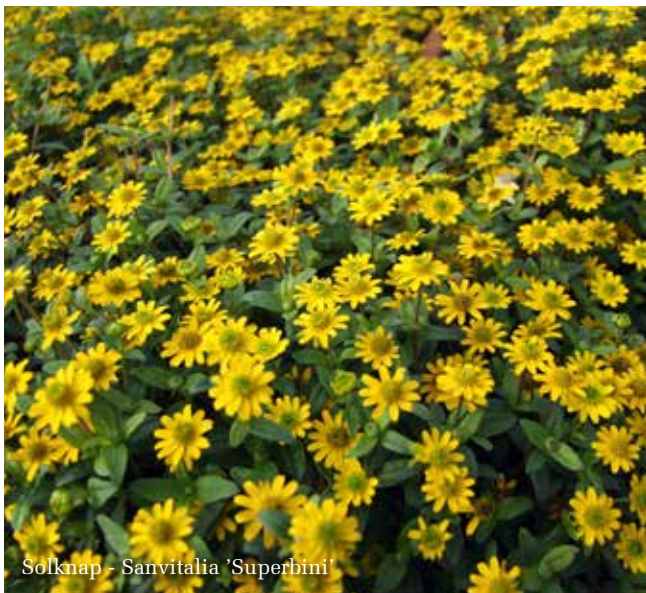
Med tiden har jeg selv fået en favorit. Det er Tvillingblomst – Diascia. Vi har gennem flere år haft sorten 'Breeze Appleblossom', der klarer sig under stort set alle vejrforhold. Samtidig står den med blomster til oktober. Solknap – Sanvitalia klarer sig også rigtig godt i alle somre. Den blomstrer rigt lige til frosten tager den. Ulempen er den gule farve, som ikke er den mest populære. Fjerblomst – Scaevola, med sorten 'Saphira' kan blive

Euphorbia 'Diamond Frost'

Hængepetunia - Petunia Conchita 'Strawberry Frost'

Solknap - Sanvitalia 'Superbini'

Tvillingblomst - Diascia 'Breeze Appleblossom'

rigtig flot. Den kan være lidt besværlig at få i gang, da den skal holdes godt opvandet indtil den har etableret sig. Man skal også vogte sig for sorter, der ikke gror så godt. I vores sortiment har vi også hængepetunia, kompakte Verbena og Euphorbia. Hele sortimentet med priser findes på vores hjemmeside under takster.

En udfordring

Stiklingeformede sommerblomster er væsentligt dyrere end frøformede sommerblomster. Men da 3-4 stiklingeformede sommerblomster fylder det samme som 10 isbegonier, er det nogenlunde den samme udgift for gravstedsejeren.

Ikke alle vore gartnere har været lige begejstrede for mine forslag gennem tiden. Det er lidt mere udfordrende at få etableret forskellige arter af sommerblomster rundt om på kirkegården. Er der nogen som skal have et ekstra skvat vand for at komme godt i gang, kan det være svært lige at huske hvor de står og få det gjort til rette tid. Ja og så er det jo noget andet end det vi plejer. Det i sig selv kan også være en udfordring. Tager man udfordringen op, og har man lidt grønne fingre, kan resultatet blive rigtig flot og væsentlig mere spændende end isbegonia.

God fornøjelse. ■

Ny app fra EG Brandsoft

Tag relevante data med ud på kirkegården

Den nye app fra EG Brandsoft gør det let at holde styr på arbejdsopgaverne på kirkegården. På en iPad kan alle kirkegårdens ansatte nu finde relevant information om arbejdsopgaver og aftaler, lige der hvor de har brug for det.

» Med den nye app har vi fået adgang til vores administrative system fra en iPad. Vi skal altså ikke som før ind på kirkegårdskontoret for at lægge billeder og notater ind. Nu kan vi gøre det hele på stedet. Alting bliver gemt under det rigtige gravsted og kan nemt findes frem igen.

Allan Vest, kirkegårdsleder, Hjørring Kirkegård

► Ring til os på 9928 3565, og få en gratis demonstration

Adding value to business

PROCESSEN FOR EN UDVIKLINGSPLAN

Af Jens Zorn Thorsen,
jeztho@gmail.com

Der blev udarbejdet en udviklingsplan for den af Vejles 4 by kirkegårde, der havde det mest akutte behov: Nordre Kirkegård, der netop havde mistet krematoriet, havde et kapel i overskud og som oplevede et drastisk fald i antallet af kistebegravelser.

Det at beslutte at udarbejde en udviklingsplan for en kirkegård er én ting. Det at bringe den til udførelse er en anden ting, som kræver vedholdenhed og indsigt. Her beskrives processen for en udviklingsplan for Nordre Kirkegård i Vejle.

For kirkegårdsbestyrelsen i Vejle stod det klart i 2011, at der måtte undersøges til, for at etablere et beslutningsgrundlag for kirkegårdenes fremtid i Vejle.

Økonomien var på det tidspunkt anstrengt og som følge heraf blev der skåret i antallet af ansatte og den tilbageblevne styrke blev reorganiseret.

I den nye organisation var der kun brug for nogle få af driftsbygningerne og udfordringen bestod bl.a. i at finde nye anvendelses muligheder for bygningerne, men også at finde en ny driftsform, der var indstillet til en anden form for kirkegårdsanlæg, som var ved at se dagens lys.

Historisk udvikling

De 4 fungerende by kirkegårde i Vejle er anlagt i perioden 1825 – 1941. En periode præget af den industrialiserede byudvikling og hovedsagelig kistebegravelser. Man nåede op på at have 3 kirker i midtbyen, og 2 kapeller tilsammen på 3 af kirkegårdene, hvorfra især kistebegravelser havde deres udgangspunkt. Kapellerne var centralt placeret på kirkegården, med kortest

mulig afstand til det meste af kirkegården. Dengang foregik al transport af kister stort set kun med kistebærere. Det var inden arbejdsmiljøreglerne om tunge løft blev opfundet.

I tiden efter blev kremering hurtigt moderne på landsplan, og i Vejle blev tendensen hjulpet godt på vej af Vejle Krematoriums driftstid i perioden fra 1967 til 2011, hvilket har haft en synlig effekt på kirkegårdene, især på Nordre kirkegård. En effekt der især i de senere år, har resulteret i et synligt mindre begravelsesareal end tidligere. Kun ca. 15 % af kirkegårdsarealerne er udnyttet til begravelsesareal. Det resterende kirkegårdsareal er ”parkareal” og infrastruktur.

Processen med en udviklingsplan

Det var først hensigten at udarbejde en samlet udviklingsplan for de 4 bykirkegårde, ud fra et rationelt synspunkt, baseret på organisationens fællesdrift af kirkegårdene. Men efter en del møder, og på trods af et fint rådgiver oplæg, stod det klart, at det var en for stor og uoverskuelig mundfuld, og at kirkegårdenes særegenhed risikerede at gå tabt. Og som noget væsentligt for den politiske beslutningsproces, risikerede kirkegårdsbestyrelsen at miste kontrollen over udviklingen af kirkegårdene.

Derfor blev det besluttet at udarbejde en udviklingsplan for den af de 4 kirkegårde, der stod med de største og mest akutte udfordringer: Nordre kirkegård, som netop havde mistet krematoriet og som stod med et kapel i overskud. Foruden et galoperende svind på kiste begravelsespladser. Udviklingsplanens arbejdsgrundlag blev til ud fra møder med rådgiver, om ønskerne med kirkegården, sammenholdt med tidens tendenser; politik, drift og samfundsudvikling. Herefter blev udviklingsplanen udarbejdet efter et studie af kirkegården og dens omgivelser, sammenholdt med bestyrelsens og driftens ønsker.

Realisering af udviklingsplanen

En udviklingsplan kan udformes på mange måder. Denne blev udformet med afsæt i kirkegårdsplaner, der beskriver den nuværende og fremtidige situation, på alle delområder af kirkegården, med tilhørende tekst og referencebilleder: En klar og let opfattelig udtryksform at beskrive et budskab med. Formidlingen til kirkegårdsbestyrelsen støttes af en rundvisning på kirkegården, fremlæggelse af planer og billeder, spørgsmål og debat, for siden at blive godkendt. Samme procedure for provstiuvalget, suppleret med en etape- og finansieringsplan.

Efter den endelige godkendelse fra provstiuvalget, kan der tages hul på den fysiske realisering af udviklingsplanen, hvor det gælder om at følge etaperne og intentionerne med planen, år efter år, med de ressourcer der måtte være til rådighed i det pågældende finansår. ■

ECOstyle
PlantProfessional

AlgeFri N ProFF

Algemiddel

Det er dit ansvar!

- Hurtig effekt på alger
- Anvendes på alle hårde overflader og stråtag
- Ingen permanente skader på træer, buske og græs
- Ingen afstandskrav til vandmiljø
- Hurtig nedbrydning

Vil du vide mere: Kontakt os på 30 52 50 05

ecostyle.dk

Plantebeskyttelsesmidler skal anvendes på forsvarlig måde. Læs altid etiketten og oplysninger om produktet før anvendelse. Vær opmærksom på de advarselssætninger og advarselssymboler, der fremgår af etiketten.

SAMARBEJDE SKAL PASSE TIL SITUATIONEN

Af Tilde Tvedt, tit@ign.ku.dk

Kommunikationsmedarbejder, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning

Mange kirkegårde har udfordringer, der kan løftes i et mere eller mindre tæt samarbejde med andre.

Foto: Jon Tryggvason

Formand for FDK Klaus Frederiksen peger på, at puljen af faglig viden bliver større, når flere arbejder sammen, f.eks. om træpleje. Foto: Tilde Tvedt

Kirkegårdene har mange udfordringer, og det virker oplagt at hjælpes ad. Derfor er samarbejde temaet på Kirkegårds konferencen den 9. marts, som sætter fokus på muligheder og erfaringer. Lokale løsninger og frivillighed er vigtige for resultatet, vurderer tre foreningsformænd forud for konferencen.

Mange gør det allerede, samarbejder på forskellige måder. I Nyborg Provsti bruger fire mindre kirkegårde f.eks. Nyborg Kirkegårde som entreprenør. I Fredericia driver provstiet de fleste kirkegårde sammen, men ikke alle. Og i Hjørring er der stærke traditioner for at hjælpe hinanden med udvalgte opgaver. Men hvad kan man egentlig opnå,

og hvordan gribes opgaven an? Vi har spurgt formændene for FDK, FAKK og Landsforeningen af Menighedsråd.

Større faglighed og fremtidssikring

I Foreningen af Danske Kirkegårdsledere peger formand Klaus Frederiksen på, at samarbejde kan give medarbejderne bedre betingelser og muligheder. Det kan også føre til mere effektiv drift, bl.a. fordi puljen af faglig viden bliver større, når flere arbejder sammen. Desuden får menighedsrådet en mere dækkende indsats ved sygdom, ferie o.l. "Og så er det jo stadig menighedsrådet, der bestemmer, hvad der skal ske," understreger Klaus Frederiksen. Derfor er han ikke så bange for, at samarbejde fører til tab

De bløde værdier bør med på dagsordenen, når man planlægger samarbejde, mener Bjarne Rødkjær, formand for FAKK. Det handler bl.a. om kontakten til de pårørende, arbejdsglæde og faglig stolthed. Foto: Jette Ljunggren

Samarbejde kan være med til at fremtidssikre kirkegårdene, fordi det giver bedre mulighed for udvikling, fremhæver Søren Abildgaard, formand for Landsforeningen af Menighedsråd. Foto: Fra Landsforeningen af Menighedsråd

af selvstændighed.

Søren Abildgaard, formand for Landsforeningen af Menighedsråd, ser især samarbejde som en mulighed for at sikre kirkegårdene på længere sigt. ”De har høj værdi for samfundet og for den enkelte, men skal passe til de aktuelle behov. Samarbejde kan bl.a. bidrage til, at flere får lavet udviklingsplaner, der sikrer, at ressourcerne bruges bedst muligt,” siger han.

Hos Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte går man også ind for samarbejde, men det skal bygge på et lokalt behov for at give mening, fremhæver formand Bjarne Rødkjær. ”Stort er ikke nødvendigvis godt, men vi kan sagtens se fordele i f.eks. at samle administrative opgaver som kirkekassen. Det vil frigøre tid hos graverne, der kan bruges på kirkegården.” Han ser i det hele taget mange muligheder for, at kirkegårde kan hjælpe hinanden på forskellige niveauer. Det kan f.eks. handle om at dele maskiner, lave fælles indkøb eller gå sammen om anlægsopgaver.

Tre typer samarbejde

Samarbejde mellem kirkegårde kan i hovedtræk foregå på tre forskellige måder:

- Kirkegårde hjælper hinanden med udvalgte opgaver
- En kirkegård fungerer som entreprenør for andre
- Flere kirkegårde drives fælles

Frivillighed og lokale løsninger

De tre formænd er i store træk enige om, at lokale løsninger og frivillighed er vejen frem. Klaus Frederiksen peger på, at der er lang tradition for frivillighed i folkekirken. Det bør man også holde fast i, når det gælder samarbejde mellem kirkegårde: ”Som forening presser vi ikke på, men vil gerne bidrage til, at samarbejde går godt.” Han understreger bl.a., at det er vigtigt, at samarbejdsaftalen er til at forstå for alle parter – man skal kunne se den for sig. Og så skal der være logik i samarbejdet. Det er der efter Klaus Frederiksens mening ikke, når en kirkegård f.eks. kører 50 km for at passe en anden kirkegård. ”Så bliver logistikken vanskelig, og ulemperne kommer nemt til at opveje fordelene,” vurderer han.

”Det er vigtigt at bruge samarbejde til at løse reelle problemer,” supplerer Bjarne Rødkjær. Man må lade fornuften råde og overveje, hvilke problemer der helt lokalt trænger sig på. Mangler man f.eks. af og til arbejdskraft, er løsningen måske at dele medhjælper med en anden kirkegård. ”Og så skal man også lade de bløde værdier have vægt. F.eks. er medarbejderne i høj grad kirkegårdens ansigt udadtil. Det er her, brugerne altid kan få hjælp og måske endda hos en person, de kender,” fremhæver Bjarne Rødkjær. Skrækeksemplet er for ham det grønne rejsehold, der tager rundt til mange kirkegårde for at løse en bestemt opgave, f.eks. græsslåning eller hækklipning. De har ikke noget sær-

ligt forhold til de enkelte kirkegårde, og det kan gå ud over arbejdsglæde og faglig stolthed, vurderer han. Søren Abildgaard opfordrer til i højere grad at bruge samarbejde strategisk til at opnå det, man gerne vil – og ikke kun som en nødløsning, f.eks. når det er svært at finde en ny graver. Men det kræver, at der er nogen, som driver processen. Provstiet har ofte den rolle, hvilket både kan være godt og skidt. Nogle steder falder samarbejdet helt naturligt, mens menighedsrådene andre steder måske presses til at være med, fordi økonomien ligger i provstiet. ”Kunsten er at få en god balance mellem de langsigtede behov og den lokale selvbestemmelse,” understreger Søren Abildgaard.

Lovændring på vej

Han tilføjer, at lovgivningen kan være en barriere for samarbejde. F.eks. kan ligningsmidler kun kanaliseres til det enkelte menighedsråd, hvilket kan gøre økonomien i samarbejder mindre gennemskuelig. Men der er hjælp på vej. Kirkeministeriet har foreslået en lovændring, der forventes vedtaget i foråret 2017. Det giver mulighed for forsøg med nye samarbejder. ”Vi ser frem til større fleksibilitet, der letter vilkårene for samarbejde. Derfor har Landsforeningen også allerede tilkendegivet sin interesse for at afprøve de nye muligheder,” fortæller Søren Abildgaard.

Faggrænser kan ifølge Klaus Frederiksen også være et problem. ”Hvis 3F’ere fra en større kirkegård f.eks. skal arbejde for mindre kirkegårde, hvad så med graverens tidligere opgaver i kirken? Og hvordan håndterer man ønsker om urnenedsættelse om søndagen? Det har måske været en naturlig ting for graveren, mens

søndagsarbejde for andre er overarbejde til en dyrere takst.”

Mere om samarbejde

Hør mere om samarbejde på Kirkegårds konferencen den 9. marts i Nyborg, hvor der også er oplæg om træer til nye klimaforhold, design med stauder, arbejdsmiljø og kommunikation med humor. Program og tilmelding på www.ign.ku.dk/kirkegaard ■

Svend Andersen
Plantefokus
Professionel træ- og planterådgivning

- Beskæringskursus, egne træer
- Gennemgang af træer, indsatsbehov

Tlf.: 30 32 72 33
www.plantefokus.dk

Vi er dem med det brede sortiment

- Buske, træer, stedsegrønne samt hække
- Rhododendron og surbundsplanter
- Roser, stauder, græsser og bunddække

Vejenbrød Planteskole ^{als}

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

Norcar DK

tlf. 9621 9020

Den perfekte hjælper på kirkegården:

Norcar 755

- Knækstyret
- Har ekstremt snæver venderadius
- Konstrueret med henblik på ergonomi og sikkerhed
- Alle funktioner styres fra et joystick
- Minimal belastning af underlaget
- Smidig i trange omgivelser
- 4-hjulstrukket
- 20 hK Kubota dieselmotor
- Lav egenvægt
- Stort redskabsprogram, bla. Løvsuger - Gangriver - Gravsstenstang m.m.

Læs mere på www.norcar.com

Ring for nærmere info eller demo af maskinen.

NY I ARBEJDSMILJØGRUPPEN?

Kom godt i gang med Folkekirkens Arbejds miljøuddannelse

Næste
kursus er
den 13.-15.
marts

Glade medarbejdere leverer et bedre stykke arbejde. Og du er valgt til at være med til at sikre, at arbejdsmiljøet er godt i din kirke. Men hvordan griber man den opgave an? Det kan du lære på Folkekirkens Arbejds miljøuddannelse.

Du får:

- Overblik over arbejdsmiljøopgaverne
- Viden, metoder og konkrete værktøjer, der sætter arbejdet i system
- En erfaren underviser med stor indsigt i folkekirkens særlige udfordringer
- Mulighed for at udveksle erfaringer med dine medkursister, som er menighedsrådsmedlemmer, præster og medarbejdere i folkekirken.

Landsforeningen udbyder uddannelsen på vegne af Folkekirkens Arbejds miljøråd.

Læs mere og tilmeld dig på menighedsraad.dk/kurser.

“ Meget kompetent underviser, der er rigtig god til at inddrage kursisternes erfaringer.

PETER DUE, GÄRTNERMEDARBEJDER

“ Rigtig god og inspirerende undervisning – også med plads til en god historie eller beretning fra “det virkelige liv”.

ANNE-MARGRETHE NØRHOLT, ADMINISTRATIV KOORDINATOR

LANDSFORENINGEN
AF MENIGHEDSRÅD

TWINCA

twınca.dk

Contractor E-500

En lille elektrisk kirkegårdsbør med auto styrtøj, der gør det nemt at manøvrere dumperen uden brug af fysiske kræfter, selv under trange forhold.

Contractor E-500 er en klassisk kirkegårdsbør tilført det nyeste teknik, som matcher tidens krav til funktionalitet, sikkerhed og arbejdsmiljø. Fuldstændig lydløs kørsel og trinløs justering af hastighed. Indhold i liter 200 liter. Lastkapacitet på 500 kg.

Contractor ES-800

Effektiv kirkegårdsbør med sakselift og højtipp. Det betyder, at du kan arbejde effektivt og spare tid og penge. F.eks. kan du fylde en container eller et lad hele vejen rundt og undgå spild.

Contractor ES-800 kan have 800 kg i ladet og kører op til 14 timer på én opladning. Genopladningstiden er ca. 6 timer.

Kontakt
Dan-Sand
DSN A/S • TLF. 96 56 41 00 • WWW.DANSAND.COM
for uforpligtende
demostration.

Dan-Sand

RING 96 56 41 00

Alle priser er eks. moms og fragt. Forbehold for trykfejl & prisstigninger.

DSN AS
N.A. JENSENSVEJ 1,
TORNBY
9850 HIRTSHALS
WWW.DANSAND.COM

KURSUS I FØRSTEHJÆLP

Tekst og Foto: Mikala Fallesen, mfal1986@hotmail.com
Gartnermedhjælper på Hørsholm Kirkegård

I gennem længere tid har der været snak om, at de ansatte på Hørsholm Kirkegård skulle have genopfrisket deres førstehjælpsbevis. Dette fandt sted i Hørsholm Sognegård d. 14/12, 16/12 og 20/12 2016, 3 dage á 4 timer med 9 deltagere og 1 underviser.

Som deltager tænker nogle måske, at det kommer til at være nogle lange og kedelige dage, hvor man alligevel ikke kan huske ret meget, men vores underviser Kim er særdeles veloplagt, dygtig og sjov, så tiden flyver faktisk afsted. Vi får med det samme at vide, at det er bedre at gøre noget, end intet at gøre, hvis man står med en person, der har været ude for en ulykke. Det er det, førstehjælp handler om. Om det så er at rense et sår, komme plaster på eller lægge i sideleje.

Vi skifter mellem teori, små videoklip og praksis (øvelser / "cases"/rollespil). I teori lærer vi om, hvad man f.eks. gør ved et hjertestop, som defineres ved, at personen er bevidstløs og ikke har normal vejrtrækning. På nogle små kort på tavlen har underviseren hængt disse punkter op i rækkefølge:

- Stands ulykken
- Undersøg bevidsthed (forsøg at vække personen)
- Råb om hjælp
- Skab frie luftveje
- Vejrtrækning -> "Se-føl-lyt"
- Alarmér
- 30 tryk (hjertemassage)
- 2 indblæsninger (mund til mund)

Efter denne teori deles vi op i grupper og får en dukke at øve os på. Hver deltager har en maske til dukkens ansigt, og øvelsen går i gang, efter underviseren har vist os det

oppe ved tavlen. I løbet af dagen har grupperne vekslet mellem at øve både mund til mund/hjertemassage og hjertestarter og "cases" (rollespil) i forskellige situationer, hvor vi skiftes til at være tilskadekomne, tilskuere og ambulancefolk/førstehjælpere. Som tiden går, bliver øvelserne udvidet med ændringer/twists. Vi lever os meget godt ind i det, med en del grin og sjove bemærkninger undervejs.

Underviseren beder om positiv feedback efter hver øvelse. Hvad gør vi rigtigt, kan vi bruge noget af det, vi har lært, kan vi gøre noget anderledes. Hvis man ikke har lært førstehjælp, må man gøre hvad man kan, ringe 1-1-2 og blive guidet igennem situationen, til hjælpen er nået frem. Hver morgen genopfrisker vi det vigtigste fra dagen før, for at sikre, at vi kan huske noget fra dagen før. På den måde får vi det bedste ud af undervisningen, og underviseren er forvisset om, at vi har hørt bare en smule efter og fået noget ud af det.

En anden vigtig form for førstehjælp er psykisk førstehjælp. Dette kan gøres ved blandt andet at snakke med og berolige folk, der er ved at gå i chok. De har brug for at høre en beroligende stemme.

Hen mod slutningen af undervisningen lærer vi også om forbrændinger og forstuvninger, og hvordan disse skal behandles og ser ud.

Underviser Kim viser hvor hjertestarterens elektroder skal placeres.

Den nyerhvervede viden afprøves i forskellige cases, både ude og inde.

Undervisningen foregår med både teori og praktiske øvelser i bl.a. hjertemassage.

Forbrændinger

1. gradsforbrænding: Rødmen i huden, solskoldning. Ikke behandlingskrævende.
2. gradsforbrænding: Dybere i huden, væskefyldte blærer. Forårsaget af bl.a. kogende vand og ild.
3. gradsforbrænding: Huden er brændt væk og det gør ikke ondt i såret. Nerver kan være brændt væk, så søg altid hjælp.

Forstuvninger f.eks. ankel/ ledskred (dislokation)

R – Rest – Hvile/ro

I – Ice – Køling

C – Compression – Støtteforbinding

E – Elevation – løfte det skadede område over hjertehøjde.

Da de tre kursusdage er ovre, føler denne deltager sig bedre rustet til at yde førstehjælp, hvad enten det er kollegaer, pårørende på kirkegården eller mennesker i dagligdagen. Det har været tre lærerige dage med masser af spændende input og en dygtig underviser. Deltagerne får deres førstehjælpsbevis på en mail samt en førstehjælpsbog, lige til at tage med i tasken ☺ ■

I SKOVENS DYBE STILLE RO...

Tekst og foto af Vagn Andersen, vagn@hoersholmkirkegaard.dk
Kirkegårdsleder, Hørsholm Kirkegård

Christoph Hartvig von Linstows gravsted i Folehaveskoven ved Hørsholm. Han var med til at skabe mange forbedringer i driften af de danske statsskove.

I disse år ses stadig flere nye skovafdelinger på de danske kirkegårde, med et mere eller mindre skovagtigt præg. Men det er ikke noget nyt at blive begravet i skoven...

Flere og flere danske kirkegårde opretter såkaldte skovkirkegårde og med vidt forskellige servitutter. Nogle er mere skovagtige end andre. På årsmødet i Silkeborg oplevede vi to forskellige typer – den ”dresserede” type i Sejs og den mere ”rigtige” skovkirkegård på Vestre kirkegård i Silkeborg. Men også mange andre kirkegårde har fået lavet sådanne afsnit og intet er forkert eller rigtigt: Gravstedsbrugerne skal nok selv sortere fra, hvis ikke de kan lide det de ser.

Men det er jo ikke nyt at blive begravet i skoven, der findes flere grave rundt omkring i det danske land, hvor

folk, der har været tilknyttet en skov eller et gods, ligger begravet ”ude” i skoven. Selv er jeg stødt på et par stykker i vores statsskove i Nordsjælland.

Christoph Hartvig von Linstow

I Folehaveskoven, som grænser op til Hørsholm, Rungsted og Vedbæk, blev Christoph Hartvig von Linstow begravet i 1823. Von Linstow var født 14. september 1740 i Belitz, Mecklenburg-Schwerin i Tyskland. Han var søn af en dansk kaptajn og blev selv senere løjtnant i det Holstenske Livdragonregiment. Og senere sendt til Rusland som fløjadjutant hos storfyrsten, den senere zar Peter 3. af Rusland. Han sluttede sin militærkarriere i 1764, hvor efter han blev kammerjunker og jægermester. Han beholdt sine stillinger, da landet overgik til Danmark. I 1782 blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog og fik i 1784 bolig i Hørsholm som Overforstmester, hvor

Georg Wilhelm Brüel var aktiv indenfor det danske skovbrug i mere end 50 år. Hans gravsted kan ses i Stenholt Vang i Gribskov.

han var med til at skabe mange forbedringer i driften af de danske statsskove.

Hans gravplads er placeret et stykke inde i Folehaveskoven, når man kommer fra Hørsholm siden. Et stort gravsted med egen, cirkulær indhegning og en stor marmor tavle.

Georg Wilhelm Brüel

I Stenholt Vang ved Nødebo (en del af Gribskov), halvvejs mellem Fredensborg og Hillerød, ligger Danmarks yngste slot, Egelund, bygget i 1915-17. Mellem slottet og Esrum sø ligger det flotte naturområde Stenholt Vang. Inde i skoven, når man går af små stier fra Esrum sø, finder man et stort flot gravmonument for Georg Wilhelm Brüel. Som er født 5. april 1752 i Uslar, Hannover, Tyskland. Og død 18. maj 1829 Egelund. Han var søn af

en amtsmand og på universitetet i Göttingen uddannet indenfor skovbrug og naturvidenskab mm. I 1777 kom han til Danmark for at planlægge skovdrift for en preussisk minister. Han blev dansk statsborger i 1788 og startede som inspektør for skovanlæggene på de jyske heder. Og blev senere ansat ved Sorø Akademis skove. Han har ligeledes en mindesten på Alheden ved Stendalgård syd for Viborg. Via politikeren Reventlow, som var chef rentekammeret hvor under forstvæsenet sorterede, fik han til opgave at udarbejde planer for driften under rentekammeret. Blandt andet fik han anlagt Bromme plantage og fik senere ansvaret for driften af de Nordsjællandske skove. Han var aktiv i over 50 år ved det danske skovbrug og blev udnævnt til Kammerråd, Overførster og Justitsråd, samt Ridder af Dannebrog. ■

GREVINDE DANNER

Af Lene Halkjær Jensen,
lene.bladet@mail.dk

Grevinde Danners gravsted i Slotsparken ved Jægerspris Slot.

Grevinde Danner er nærmest synonymt med arbejdet for at beskytte udsatte kvinder og børn mod vold, repræsenteret ved Dannerhuset i Nansensgade i København. Mindre kendt er nok den selvejende institution Danners Børn og tilknytningen til Jægerspris Slot.

I Slotsparken ved Jægerspris Slot, ses et fint åbent, græsklædt gravkammer med en marmorkiste. Det er Grevinde Danners gravsted.

Grevinde Danner

Louise Rasmussen blev født i 1815, som uægte barn af en ugift tjenestepige. Via en karriere som skuespiller og senere modehandlerske, kom hun i 1830'erne i kontakt med datidens overklasse, hvor hun mødte og indledte et forhold til den udsvævende Kronprins Frederik. Kronprinsens første ægteskaber, med Vilhelmine i 1828 og Mariane i 1841, blev opløst ved skilsmisse, men forholdet til Louise Rasmussen bestod. Kronprins Frederik blev kronet til konge i 1848, og i 1850 blev Louise Rasmussen ophøjet til Lensgrevinde af Danner. Samme

dag – den 8. august – blev Louise Rasmussen viet til Kong Frederik d. 7., til venstre hånd; dvs. at deres børn ikke ville have arveret til kronen. På trods af ægteskabet med Kong Frederik d. 7., blev Louise Rasmussen aldrig accepteret af det bedre borgerskab, og i 1854 købte kongen Jægerspris Slot, hvor de efterfølgende foretrak at tilbringe tiden sammen.

Dannerhuset

Efter Kong Frederiks død i 1863, brugte Louise Rasmussen arven efter kongen til gavn for fattige kvinder og børn og opførte huset i Nansensgade i København. Huset stod færdigt i 1875 – et år efter hendes død - og fik navn efter hendes mand, "Kong Frederik den VII's Stiftelse for fattige Fruentimmere af Arbejderklassen". Her var 52 små værelser, hvor fattige kvinder kunne få tag over hovedet. De skulle dog selv sørge for mad og brændsel.

Med velfærdsstatens udvikling, får de fattige kvinder efterhånden andre muligheder – og i slutningen af

Grevinde Danner lagde et stort arbejde og engagement i at hjælpe fattige pigebørn og kvinder. Hun var gift med Kong Frederik d. 7., til venstre hånd.

I Slotsparken og skoven ved Jægerspris Slot er der opstillet 54 mindestøtter over kongerigets store mænd og kvinder. Her ses mindestøtten over Herluf Trolle og Birgitte Gøye, der var ejere af godset Hillerødsholm (Frederiksborg Slot) indtil 1560 og som efter et mageskifte med Kong Frederik d.2., oprettede kostskolen Herlufsholm i 1565. Herlufsholm ejer i dag en af de få privatejede kirkegårde i Danmark.

1970'erne boede der kun 4 kvinder i det efterhånden noget forfaldne hus. Dansk Kvindesamfund får i 1978 tilbud om at købe huset, men har ikke de nødvendige midler og huset sælges i stedet til nedrivning. Ideen om et hus for nødstedte kvinder lever dog stadig, og i 1979 besættes huset i Nansensgade af en gruppe kvinder, der maler de fire karakteristiske røde kvindetegn med knyttede næver i vinduerne. Gennem en landsdækkende indsamling, lykkes det kvindegruppen at rejse midler til at købe huset. Kort tid efter etableres det krisecenter for voldsramte kvinder og børn, der er kendt som Dannerhuset.

Danners Børn i Jægerspris

Inden sin død, havde Louise Rasmussen indstiftet en fond, der skulle træde i kraft efter hendes død. Fonden skulle sikre, at Jægerspris Slot ville blive anvendt "til gavn for fattige og efterladte piger". I årene efter Louise Rasmussens død i 1874, blev børnehjemsbygningerne opført omkring Slotsgården. Og behovet var stort; i 1886 boede der 338 piger fordelt på 17 hjem. Dermed

var Louise Rasmussens fond – i daglig tale kaldet Stiftelsen - en af de største børneinstitutioner i Danmark, og det private børnehjem har haft stor indflydelse på børneforsorgens udvikling. Siden 1950'erne har der også været optaget drenge.

Louise Rasmussens fond eksisterer endnu, som en selvejende institution under "Kong Frederik den VII's Stiftelse for fattige Fruentimmere af Arbejderklassen", og bygningerne omkring slottet huser stadig børn, der i en kortere eller længere periode har behov for støtte og omsorg.

Slotsparken

Ud over Grevinde Danners gravsted, kan man i slotsparken og skoven se 54 mindestøtter over nogle af kongerigets store mænd og kvinder. Mindestøtterne er udført i 1780'erne af den berømte danske billedhugger Johannes Wiedewelt. Flere af dem er nyrestaurerede og er forsynet med en QR-kode, så man kan læse om de bedrifter, der har givet inspiration til at rejse mindestøtten. ■

KURSUSTILBUD:

ADMINISTRATIONS- KURSUS 2017

FDK afholder kurset 'Kirkegårdens administration' i dagene 4. – 6. april 2017.

Kurset afholdes på Vissenbjerg Storkro og henvender sig til kirkegårdsledere, kirkegårdsassistenter, kontoransatte og alle andre, der i det daglige beskæftiger sig med kirkegårdens administration.

På kurset gennemgås emner som lovgivning og praksis på kirkegårds- og forvaltningsområdet, muligheder for udsendelse af faktura og modtagelse af betaling, FLØS og lønbehandling, brug af digitale kirkegårdskort og

QR-koder, gennemgang af kontoplan og moms, ergonomi og indretning af arbejdspladsen, digital kommunikation - og så er der besøg fra en af de lokale seværdigheder, med husdyr...

Uanset om man er nyansat eller har mange års erfaring indenfor kirkegårdsadministrationen, er her en god mulighed for at blive opdateret med de seneste ændringer i den grundlæggende lovgivning, få ny viden og hente inspiration til udførelsen af det daglige arbejde. ■

Praktiske oplysninger

Tid og sted

4. april – 6. april 2017
 Vissenbjerg Storkro, tlf: 6447 3880
 Søndersøvej 30, 5492 Vissenbjerg

Kursusledere

Kirkegårdsleder Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
 Kirkegårdsleder Dick Kreinøe, Gladsaxe Kirkegård

Pris for deltagelse

Kr. 5.500,- (For FDK's medlemmer)
 Kr. 5.900,- (Øvrige)

Tilmelding

Tilmelding senest d. 1. marts 2017
 Til FDK's sekretariat :
 Hørsholm Kirkegård
 Kirkegårdsvej 1, 2970 Hørsholm
 Mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Tilmeldingen er bindende. Der kan foretages afmelding mod betaling af et afmeldingsgebyr på kr. 500,- indtil 4 uger før kursets første dag. Herefter betales den fulde kurspris.

Program - Administrationskursus

Tirsdag 4. april

- 10.00 Velkomst m. kaffe og rundstykker
- 10.30 Lovgivning omkring gravstedsret, notatpligt, håndtering af gravstedsbreve, hjemfaldskrivelser osv. Ved Marjun Egeholm, Chefkonsulent i Kirkeministeriet
- 12.00 Frokost
- 13.00 Formiddagens emne forsætter, med mulighed for debat og spørgsmål
- 14.00 Betalings muligheder. Håndtering af brugere som besøger kirkegårdskontoret, udsendelse af faktura via Nets og e-boks, brug af Borger.dk og mobilepay. Ved EG Brandsoft
- 15.15 Kaffepause
- 15.30 Pas godt på din krop. Hvordan kan/bør man indrette arbejdspladsen. Hvad kan man selv gøre for at undgå skader og smerter. Ved Fysioterapeut og ergonomisk rådgiver, Pernille Andersen
- 17.30 Dagens afslutning
- 18.30 Middag
- 20.00 Aften kaffe i kælderen.

Onsdag 5. april

- 09.00 Lønbehandling – FLØS, Pensionsberegning, gruppeliv, Atp., tillæg, osv. Ved repræsentant fra Stifterne

- 10.00 Formiddagskaffe
- 10.15 Gennemgang af art og formåls konti, samt lidt omkring momsregning Ved Revisionsfirmaet Beierholm
- 12.00 Frokost
- 13.00 Brug af elektronisk kirkegårdskort, kortets opbygning og brug. Introduktion til QGIS. Brug af kort på hjemmesider. Brug af QR-koder Ved Arne Danielsen, Landinspektørcentret i Herning
- 15.15 Kaffepause
- 15.45 Besøg fra Vissenbjerg Terrarium
- 17.00 Pause
- 18.30 Middag – med hygge fra ca. kl. 20.00

Torsdag 6. april

- 09.00 Digital Kommunikation? Hvordan kan vi på kirkegårdene bruge digital kommunikation. Hvad er mulighederne – hvem er vores målgruppe – hvordan bruger man det – Etik m.m. Ekstern kommunikation på et mere generelt niveau Ved Brian P. Ørnboel, Kommunikationsrådgiver, Århus Domprovsti
- 10.30 Kaffepause
- 10.45 Snak på kryds omkring vores administration, nu og i fremtiden
- 11.45 Afslutning ved kursuslederne
- 12.00 Frokost

JMM GROUP

WEIDEMANN

YANMAR

BERGMANN

HIMOINSA

AMMANN

ATN

Kampagne på den nye
WEIDEMANN 1380 Classic

Uden beregning medfølger: 1 stk. 1400 mm skovl og 1 stk. greb eller 1 sæt pallegaffler

NYHED

• 1x15,50-15 AS ET0 dæk • ROPS / FOPS førersikkerhedstæg

Kampagnepris DKK 249.412,-
ekskl. moms

Se hele minilæsseren, optioner og andre modeller på www.stemas.dk/kampagner. Gælder så længe lager haves.

Sjælland
Hans Peter 40 30 75 49
Simon 21 48 69 17

Syddjylland/Fyn
Peter 20 25 88 98

Vestjylland
Henning 21 42 66 76

Midt- og Nordjylland
Søren 20 32 70 34
René 51 35 13 60

HIMOINSA-produktchef
Kim Møller 20 97 92 76

MARKEDETS
STÆRKESTE
PARTNER

www.stemas.dk
stemas@stemas.dk

STEMAS

member of JMM GROUP, Scandinavia

ELEKTRISK KIRKEGÅRDSBØR

CONTRACTOR

EL-BØR
Vare-nr. 8153876

CONTRACTOR - ELEKTRISK KIRKEGÅRDSBØR
Contractor El med tip den letteste mini-dumper på markedet.

Autostyr dvs. styring af maskinen uden brug af fysiske kræfter. Parkeringsbremse. Fuldstændig lydløs kørsel og trinløs justering af hastigheden. Indhold i liter 200 liter. Indhold i kg 500 kg.

Contractor er den klassiske minidumper tilført den nyeste teknik, som matcher tidens krav til funktionalitet, sikkerhed og arbejdsmiljø. **Ring for uforpligtende demonstration.**

Dan Sand

RING 96 56 41 00

DSN AS
N.A. JENSENSVEJ 1,
TORNBY
9850 HIRTSHALS
WWW.DANSAND.COM

Alle priser er eks. moms og fragt. Forbehold for trykfejl & pristigninger.

 SKOV & LANDSKAB

 FAKK

 FDK

Kirkegårdskonferencen 2017

Torsdag den 9. marts på Nyborg Strand

Kirkegårdskonferencen sætter fokus på samarbejde mellem kirkegårde, men du kan også blive klogere på arbejdsmiljø, træer til nye klimaforhold og kommunikation med humor. Hør bl.a. disse indlæg:

- **Rammer for samarbejde mellem kirkegårde**
Pernille Esdahl, kontorchef, Kirkeministeriet
- **Kirkegården arbejder for andre**
Anders Beck Larsen, kirkegårdsleder, Nyborg Kirkegårde
- **Fælles drift af ni kirkegårde**
Jens Olesen, administrationschef, Fredericia Provsti
- **Design af ny urneafdeling med stauder**
*Jane Schul, landskabsarkitekt MDL,
Schul Landskabsarkitekter*

Se www.ign.ku.dk/kirkegaard

KØBENHAVNS UNIVERSITET
INSTITUT FOR GEOVIDENSKAB OG NATURFORVALTNING

Transportere el – benzin – diesel
250 – 1200 kg lastevne

Vacuumsuger flere modeller

NICODAN

Nicodan Teknik Aps Lysemosen 25, DK – 8600 Silkeborg
Tlf 8757 2055 www.nicodan.dk info@nicodan.dk

Grillo®

FX 20 Zero Turning

Nyeste frontmonterede Zero Turning klipper. Hurtigt skift fra bioklip til bagudkast.

Grillo FD 450

FD450 med 113 cm. frontmonteret klippe-bord, 450 liters opsamler. Leveres med højtip.

Professionelle løvsugere og vertikalskærere

Se hele vort store program på www.kiba.dk

KIBA
PARKMASKINER

Skolevej 30 · 8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · info@kiba.dk

Professionel rod-, stød- og stubfræsning gennem 34 år

Hækfræsning

er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
Vort gratisnummer: 80 88 12 16

STÆRKT MAKKERPAR TIL KIRKEGÅRDE

Landsdækkende salg og service

Giant D204SW/D254SW

Motor 20 eller 25 hk · Løftekraft 1100 kg · Egenvægt 1000 kg · Parallelføring på løftearm · Frem/bak i joystick · 4 hjul-motorer med el-hydraulisk diff.spærre

Giant findes i 34 forskellige modeller fra 1000-6000 kg

IHI 19VXT

1920 kg · Motor 15 HK · Udskydelige bæltter 980/1310 mm · Lüksus kabine med radio · Arbejdslygter · Mekanisk hurtigskift

IHI findes i 12 forskellige modeller fra 900-8000 kg

Brdr. Holst Sørensen A/S · tlf. 76884400 · www.bhsribe.dk

Læs referencer på hjemmesiden

BOGANMELDELSE: DEN FREMTIDSGODKENDTE FOLKEKIRKE

Af Jørn Skov,
tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Ved Kirkegårdskonferencen i marts 2016, hørte vi præst og fremtidsforsker Birgitte Kragh Engholm, give et bud på hvad fremtiden vil bringe.

Som fremtidsforsker arbejder hun med at kortlægge trends og især megatrends. På forlaget Eksistensen har hun nu udgivet en bog, der giver et overblik over 13 megatrends, som hun mener, vil komme til at påvirke vores tilværelse fremover. Det påpeges, at forudsætningerne og vilkårene for de enkelte menighedsråd er forskellige og derfor resulterer påvirkningen fra en megatrend ikke nødvendigvis i, at der træffes de samme beslutninger i alle menighedsråd. Der er tale om forventninger, og derfor bruger hun indledningen til at påpege, at bogen ikke giver løsningen på de udfordringer vi står over for, når der skal tages fremadrettede beslutninger. Den skal ses som et værktøj, som kan være med til at kvalificere de mange beslutninger, som der tages indenfor den danske folkekirke. Efter gennemgang af den enkelte megatrend, er der givet eksempler på forhold indenfor folkekirken, som det vil være relevant at diskutere, med baggrund i den givne megatrend.

Folkekirken er naturligvis præget af Vækstsamfundet, hvor vi hele tiden vil have mere og mere. Det er almindeligt anerkendt, at vi er på vej ud af den trend, og at der fremtidigt vil komme mere fokus på en udvikling, der betyder at det ikke længere er mængden, men kvaliteten af udbuddene, der vil være fokus på. Derfor peger hun også på, at allerede eksisterende tilbud i folkekirken, med fordel kan udsættes for en nyvurdering af, om kvaliteten af disse også svarer til fremtidens behov.

Det er en bog, som bør være pligtlæsning i alle danske kirkegårdsforvaltninger og naturligvis også for alle menighedsrådsmedlemmer. Selvom eksemplerne i bogen er taget fra folkekirkens formidling af den evangelisk lutherske tro, vil de også præge den måde, som kirkegårdene vil

blive oplevet på. Opmærksomhed på megatrendsene er en del af det nødvendige grundlag, der fortsat skal udvikle kirkegårdene, så de også i fremtiden vil være i samklang med ønskerne og behovet fra borgerne i Danmark. ■

Birgitte Kragh Engholm: Den fremtidsgodkendte folkekirke

114 sider, hæftet
Forlaget Eksistensen
149 kr.

BOGANMELDELSE:

KIRKEGÅRDSKULTUR 2016-17

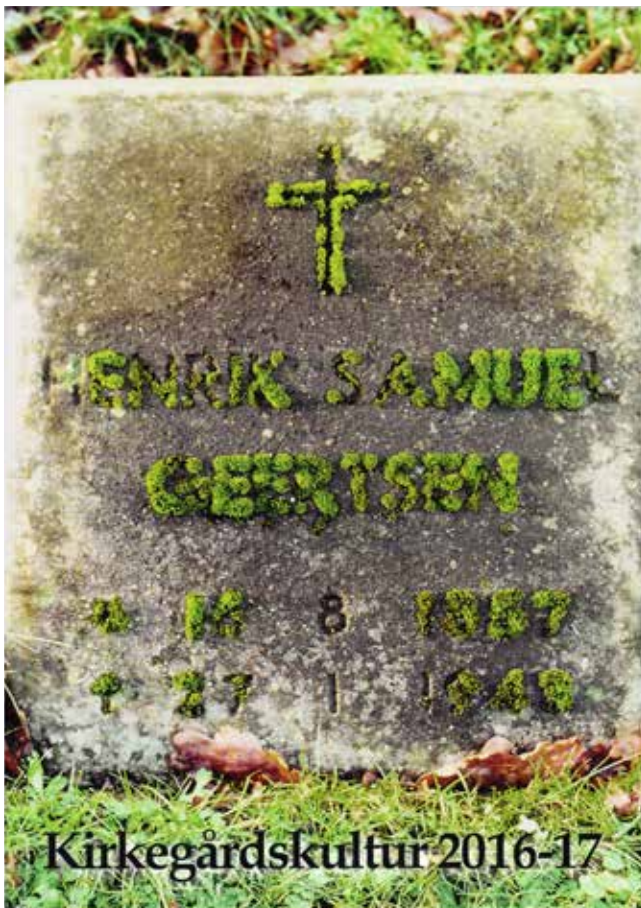
Foreningen for Kirkegårdskulturs årsskrift afspejler, hvad foreningen har beskæftiget sig med. Og spændvidden er stor, både i emner og i tid.

Både i 2015 og 2016 afholdt foreningen seminarer, senest i oktober 2016 om institutionskirkegårde. Anledningen var den ulykkelige sag om kirkegården ved Psykiatrisk Hospital i Risskov, som Kirkegården tidligere har beskrevet. Ca. halvdelen af årsskriftets artikler er foredragsholdernes indlæg ved disse to seminarer. Af de øvrige artikler handler to om jura: slagsmålet mellem visse kommuner og de lokale kirkegårde, om hvem der dog skal betale for de ubemidlede begravelse og gravsted, samt en mere

overordnet juridisk refleksion over de døde og gravstederne. De øvrige to artikler er om den lille, men særdeles spændende Gl. Vorupør Kirkegård i Thy, der ligger stort set, som da den var på sit højeste i 1925, samt om en af de største kirkegårde, Ohlsdorf i Hamborg.

Således kommer årsskriftet omkring både aktuelle og historiske emner, med sans for at belyse kirkegårdene fra mange vinkler.

Medlemmer af Foreningen for Kirkegårdskultur modtager årsskriftet som en del af medlemskabet. ■

Fra årsskriftets forord:

”Årsskriftet indledes traditionen tro med formandens beretning.

Leif Arffmann funderer i sin artikel over, hvem der nu skal betale for ubemidlede gravsted. Med udgangspunkt i den store begravelsesplads i Ohlsdorf ved Hamborg fortæller Elias Westergaard om oplevelsesbegrebet og kirkegården i oplevelsessamfundet. Med udgangspunkt i sin nye bog Retten til de døde gennemgår Janne Rothmar Hermann kyndigt graven i juridisk belysning og nogle af de paradokser, de juridiske regler kan give anledning til.

Jens Dejsgaard Jensen fortæller om skovkirkegården i Silkeborg og de overvejelser, man har haft i forbindelse med planlægningen. Jimmy Munk Larsen og Jytte Nielsen præsenterer Vorupør Gamle Kirkegård og redegør for, hvorledes man på baggrund af kirkebøger og kirkegårdsprotokoller forsøger at formidle kirkegårdens historie. Kirsten Dreyer har bearbejdet det foredrag, hun holdt ved seminaret i Fjeldskov Kro i 2015, til en artikel om H.C. Andersens syn på efterlivet og Dødens Have. Stine Helwegs foredrag ved samme seminar er også blevet til en artikel om kirkegårdenes fremtid. Endelig kan vi allerede nu præsentere Tim Flohr Sørensens tankevækkende foredrag ved seminaret i Risskov i oktober 2016 om institutionskirkegårde, som han nu præsenterer i artikelform.”

Udgives af Foreningen for Kirkegårdskultur. Medlemskab kan tegnes via www.kirkegaardskultur.dk for kr. 350 årligt.

ANDERS BECK LARSEN

Tekst og foto: Anders Beck Larsen,
anders@nyborg-kirkegaarde.dk
Kirkegårdsleder, Nyborg Kirkegårde

”Hvis man engagerer sig i det job man får, kan man selv gøre det til det rette job.”

Mit arbejdsliv har på ingen måde været præget af karriereplanlægning. I stort set alle mine job er jeg havnet med at arbejde med noget andet, end det jeg havde forestillet mig.

I gymnasiet sad jeg og drømte om et job i det fri. Landmåler eller noget med grøntsager måtte være godt, tænkte jeg.

Uddannelse

Jeg har nok drømt for meget, for gennemsnittet rakte ikke til optagelse på disse studier. I stedet kunne jeg lige akkurat knibe mig ind på landskabslinjen på Landbohøjskolen. Jeg havde snust lidt til faget, da jeg efter studentereksamen arbejdede et år for anlægsgartnerfirmaet Wad og Kortegård. Mine forældre kendte Børge Wad, og han viste mig med stor entusiasme mange flotte anlæg på Fyn og i Jylland. Men det var nu grøntsagerne som interesserede mig, så efter første år valgte jeg fag på produktionslinjen og bevægede mig væk fra landskabslinjen. Jeg sluttede med at skrive hovedopgave om spiring af sellerifrø.

Konsulent i DEG

Jeg blev færdig som hortonom, med der var ikke nogen job at få, så for at holde mig i gang begyndte jeg på HD på handelshøjskolen (nu CBS). Sidst på året kom der flere jobmuligheder, og jeg fik mit første job som produktionsplanlægning-konsulent for potteplantegartnere hos Dansk Erhvervsgartnerforening i Odense. Mit kendskab til potteplanter bestod i to timers undervisning i et halvt

Alternative gravstedsformer på Nyborg Kirkegårde.

 PROFIL > ANDERS BECK LARSEN

Den anonyme fællesgrav på Nyborg Kirkegård. I baggrunden ses Urnegården fra 1957, der er anlagt i en tørlagt voldgrav.

Rhododendronhaven på Nyborg Assistenskirkegård. I baggrunden ses de mindstene, der er rejst over 11 faldne Commonwealth-soldater fra Anden Verdenskrig.

år på Landbohøjskolen, så det var yderst begrænset. Til gengæld var jeg ved at være godt inde i de økonomiske begreber og tankegange.

Min nærmeste chef var meget inspirerende og jeg havde 6 gode år i DEG, hvor jeg lavede mange produktionsplaner for gartnere på Fyn og i Jylland.

Gartnerier

Efter 6 år fik jeg tilbudt job i et gartneri nord for Odense, hvor der blev produceret stiklinger, småplanter og færdigvarer af flere potteplanter. De største produktioner var julestjerner, efeu og hængepetunia. Vi blev en af to producenter af et sortiment fra det Japanske forædlingsfirma Suntory. Det gav mig kendskab til et stort udvalg af rigt-blomstrende stiklingeformede sommerblomster og en spændende tur til Japan.

I begyndelsen var mit hovedansvar produktionsplanlægning og regnskab for de forskellige kulturer i gartneriet. Senere fik jeg ansvar for produktionen og blev til sidst leder af virksomheden. Jeg købte mig også ind i virksomheden med henblik på et glidende generationsskifte, men en dag i 2002 fik en krise på hjemmefronten mig til at beslutte, at jeg ville ud af foretagendet. Hovedaktionæren ville ikke fortsætte med en ny, så foråret gik med at realisere produktionen, så vi om sommeren kunne lukke virksomheden med plus på kassekrediten. I det forår sov jeg sjældent mere en 2-3 timer om natten.

I efteråret 2002 fik jeg arbejde som produktionschef på et gartneri i Bellinge med omkring 40 medarbejdere. Produktionen bestod stort set kun af Efeu. Jeg havde her

en spændende tid, hvor vi etablerede en halvautomatisk moderplanteproduktion og opstart af en priklerobot, der kunne prikke op mod 40.000 planter i timen.

Så kom en dag, hvor jeg blev ringet op af min første chef fra DEG tiden. Han var nu bestyrelsesformand for et stort potterosegartneri på Midtyn. De manglede en administrerende direktør, da gartneriets grundlægger ville trække sig tilbage. Børnene havde prøvet til et par år, men det var ikke noget for dem. Der var på det tidspunkt 180 ansatte. Da jeg mødte ind om mandagen var regnskabschefen taget på ferie i Thailand. En af pigerne i økonomiafdelingen gjorde mig opmærksom på, at der nok ville mangle omkring 8 mio. om torsdagen, hvor der var lønudbetaling. Så var jeg i gang!

Gartnerier – En presset branche

Potteplantebranchen er en hårdt presset branche. Der er stor konkurrence fra Holland og PSO afgiften på el betyder meget, når man bruger mere end 20 mio. kWh om året. I løbet af de næste år blev jeg pålagt at reducere virksomheden og i efteråret 2009 var der 55 tilbage, og så blev det min tur. Det var en mavepuster, men bagefter er jeg mere end lykkelig for at slippe ud af det.

Det var ikke noget godt tidspunkt at søge nyt arbejde på. Der var ikke nogen af de større gartnerier, der havde brug for mine kompetencer på daværende tidspunkt. Jeg søgte i alle retninger, og på et tidspunkt kontaktede jeg en coach. Han kiggede på mine papirer og sagde: "Har du tænkt på, hvor længe siden det er at du sidst har taget en uddannelse". Det kunne jeg godt se, og tilmeldte mig 5. semester på HD i organisation på SDU.

Turen til Island, med overnatning i telt og madlavning på Trangia, var en stor oplevelse.

Nyborg Kirkegårde

En dag så jeg opslaget til min nuværende stilling. Jeg har sjældent været så tæt på en jobsamtale, og der var ikke det, jeg ikke kunne lave af udviklingsplaner, plejeplaner og personaleledelse. Om eftermiddagen efter samtalen, blev jeg ringet op, og fik jobbet tilbudt. Jeg sagde ja, og om aftenen ringede ejeren af Danmarks største grønsagsgartneri, og ville gerne have en samtale med mig. Men jeg ville ikke løbe fra mit ja tidligere på dagen, hvilket jeg ikke har fortrudt et eneste sekund.

Jeg har nu været på Nyborg Kirkegårde i 7 år, og vi har i fællesskab lavet mange spændende projekter. Vi har et meget engageret kirkegårdsudvalg, der gerne vil have udvikling på kirkegårdene. Blandt kirkegårdenes gartnere er der mange kompetencer og interesser. Det er lykkedes at fordele opgaverne så vi får udnyttet de kompetencer der er, og så alle føler sig tilpas med deres funktion. Jeg prædiker et slogan som jeg så i Grønt Miljø for nogle år siden: Vi skal alle glæde os til at gå på arbejde om morgenen og være stolte når vi går hjem. Det synes jeg lykkes.

Hvad er så moralen?

Man kan gøre sig mange forestillinger om, hvad der er det rette job for en. Men hvis man engagerer sig i det job man får, kan man selv gøre det til det rette job. Og så er det jo også godt for nattesøvnen at vide, at der altid er penge til lønudbetalingerne.

Privat

Privat er jeg gift med Eleiza. Vi har boet sammen i 13 år, har tilsammen 6 børn og 3½ børnebørn. Vore børn er i alderen 20 – 32 år og ingen er hjemmeboende. Vi kan begge lide at være i naturen og bruger mange timer sammen i vores sommerhus, hvor vi har en stor naturgrund. Gennem nogle år har vi været spejderledere for en gruppe piger i alderen 10-12 år. Det er en god alder, hvor interessen for at lære nyt er stor. Det har givet os mange gode oplevelser, men vi har nu besluttet at stoppe og bruge mere tid på egne børn og børnebørn.

Lidt rejser bliver det også til. Vores største fælles oplevelse på det område var en 16 dages tur rundt i Island i eftersommeren 2015, med overnatning i telt og madlavning på Trangia. ■

NESBO HOT₂O

VARMTVANDSANLÆG

- Ukrudtsbekæmpelse med hedvand hører til blandt de nyere bekæmpelsesmetoder.
- Hedvandsteknik kan anvendes overalt og i hele vækstsæsonen.

NYHED!
Effektiv ukrudts-
bekæmpelse med
varmt vand

- Let at anvende, da der ikke kan overbehandles.
- Hurtig og effektiv måde at bekæmpe ukrudt på.

HTF FARMER TRUCK

- Fås med benzin eller el-fremdrift.
- Med 3-vejs tip.
- Pålidelig og let at betjene.

STAMA MAXI TRUCK

Markedets stærkeste 4WD el-truck!

Stort udstyrsprogram, trækraft og lasteevne. Kan leveres indregistreret og med lithium batterier. Lasteevne 1500 kg.

STAMA-HTF LØVSUGER, MODEL MK 8

NY
støjreduceret
STAMA/HTF
Løvsuger

- Med elektrisk fremdrift og 13 hk B&S Vandguard motor.
- Overholder arbejdsmiljø kravene omkring støv.
- 6m 6" flexslange med letvægts suge håndtag og slangemagasin.

STAMA MICRO TRUCK

Smart og handy lille stå-truck med vippelad, der kan komme ind alle steder. Nem på- og afstigning.

Kan leveres med blomsterstativ og andet tilbehør.

SE OG PRØV DET STORE UDVALG AF STAMA-HTF MASKINER HOS NEDENSTÅENDE FORHANDLERE:

Almas Park & Fritid, Ålborg & Brønderselv
Lyngfeldt A/S, Hadsten
Anker Bjerré A/S, Holstebro

Herning Skov, Have & Park A/S, Herning
Vemas A/S, Vejle
Varde Have og Skovmaskiner ApS, Varde

Hans Holm A/S, Tinglev
Sønderborg Skov- Park & Have Maskincenter Aps
Glamsbjerg Maskin Center A/S, Glamsbjerg / Svendborg
Havdrup Maskinforretning A/S, Havdrup

Tekst og foto: Per Rasmussen, pr@gladsaxekirkegaard.dk
Tillidsrepræsentant, Gladsaxe Kirkegård

Vi havde frie hænder til at lave dekorationerne, dog skulle der være 3-5 forskellige materialer i. Kreativiteten var meget stor, og der blev lavet nogle fantastisk flotte dekorationer.

I stedet for at ligge på knæ ude på gravstederne, kan man stå ved borde og lave dekorationerne, så de er flytbare og lige til at bære ud på gravstederne.

På Gladsaxe Kirkegård har vi i 2016 forsøgt med ændrede arbejdsrutiner i forbindelse med granpyntningen.

Vi havde i et par år snakket om at ændre vores måde at lave granpyntninger på, så da arbejdstilsynet varslede et påbud om, at man kun må have knæliggende arbejde i 2 timer om dagen, måtte vi gøre alvor af det.

Vi kontaktede Roskilde Kirkegård, som har arbejdet med det i nogle år. De stillede velvilligt nogle folk til rådighed, som kom ud på Gladsaxe Kirkegård og underviste os i deres måde at lave grandekorationer på. I stedet for at ligge på knæ ude på gravstederne, kan man stå ved borde og lave dekorationerne, så de er flytbare og lige til at bære ud på gravstederne.

Vi købte nogle vandfaste plader og satte bukke op, så vi havde nogle arbejdsborde, som vi stillede op i garagen. Vi satte varme på og lidt musik og havde gummimåtter at stå på, så vi kunne lave dekorationerne stående indendørs i tørvejr.

I starten var folk noget skeptiske, men de indså hurtigt, at det slet ikke var så tosset. De konstaterede, at kroppen og især knæene kan skånes, når man ikke skal ligge og kravle rundt ude på gravstederne. Og så var det jo samtidig lidt hyggeligere at stå inde i tørvejr og snakke med sine kollegaer, samtidig med at man arbejdede.

Vi havde frie hænder til at lave dekorationerne, dog skulle der være 3-5 forskellige materialer i. Kreativiteten var meget stor, og der blev lavet nogle fantastisk flotte dekorationer. I det hele taget har det været en stor succes, og vi har kun fået positiv respons fra gravstedsejerne.

Til næste sæson skal vi bygge videre på ideen og lave nye variationer. Vi håber, at vi måske kan slippe for at bruge fyr bag gravstenene, især på urnegravstederne. Kan vi slippe for det, er vi virkelig kommet langt.

Det er ingen hemmelighed, at noget af det hårde arbejde på en kirkegård ligger i gransæsonen. Det er hårdt for ryg og knæ at ligge på knæ ude på gravstederne i mange timer hver dag, mange gange i dårligt vejr. Hvis man i stedet for kan stå op med en arbejdhøjde, der passer til hver enkelt person, vil det være en kæmpe fordel, og det vil ikke være så belastende for ryggen og knæene. ■

Vi har afprøvet to modeller

Den hurtigste at producere, og den vi bedst kan bruge flest steder, er bygget op i en mursten med huller i. På de fleste gravsteder deler vi murstenen i to, så den kan bruges til to dekorationer.

Murstenene er med harlekinmønster og koster 4,95 kr/stk. Vi sætter tre grangrene i som styrende grene, og så kan der sættes en masse forskellige materialer ind i de tre grene. Når vi skal fjerne dekorationerne til marts, skal vi pille materialerne ud af murstenen. Vi har prøvet det på et par stykker, og det lader til at det vil gå nemt. Alt det grønne skal jo sorteres som grønt affald, og murstenene kan vi så genbruge.

Afhængig af mange faktorer, tager det ca. 10 min. at producere en færdig dekoration i mursten.

Den anden model er bygget op om fire sammenflettede grangrene, hvor vi så på samme måde kan sætte en masse materialer ind i.

Den sammenflettede dekoration tager næsten dobbelt så lang tid at lave, men passer bedre på store kistegravsteder.

Lars Vallentin, Kirkegårdsassistent
Gladsaxe Kirkegård

SLIP FOR UKRUDTET OG SPAR TID PÅ VEDLIGEHOLDELSE

Egenskaber ved Biosand fugesand:

- Umulig at trænge igennem for ukrudt.
- Kan ikke suges op/fejtes væk af fejmaskine eller kost.
- 100 % miljøvenligt
- Minimal vedligeholdelse.

Biosand - 4086 6446 - www.biosand.dk - mail@biosand.dk

Billede fra Jyllinge Kirkegård

Billede fra Jyllinge Kirkegård

KORT NYT

1

Anmeldepligt af karantæneskadegørere

Jf. Lovbekendtgørelse nr. 14 af 4.1.2017, har man nu pligt til at anmelde forekomster af de særlige planteskadegørere, der er optaget på EU's karantæneliste over særligt skadelige insekter, svampe-, bakterie- eller virus sygdomme. Loven trådte i kraft d. 1. januar 2017.

Opmærksomheden skal især rettes mod forekomster af asiatisk askepragtville, asiatisk citrusrærbuk, asiatisk trærbuk, platanvisnesyge, samt europæisk og californisk visneskimmel.

Anmeldepligten har hidtil kun været gældende for producenter og forhandlere af planter, men er nu udvidet til at gælde alle – både fagfolk og lægfolk.

Anmeldelse af forekomster skal ske til planter@naturerhverv.dk eller via NaturErhvervsstyrelsens hjemmeside www.naturerhverv.dk. Her kan man også finde information om nogle af de ca. 250 karantæneskadegørere på EU's liste. En komplet liste over karantæneskadegørere kan findes på www.retsinformation.dk, i 'Bekendtgørelse om planteskadegørere', bekendtgørelse nr. 1584 af 13.12.2016.

2

De smukkeste kirkegårde i Tyskland

Hvert år udpeger en jury fra Bestattungen.de den smukkeste kirkegård i Tyskland. Det blev i 2016 Johannisfriedhof i Bielefeld. Den afløste dermed sidste års vinder Sennefriedhof, ligeledes beliggende i Bielefeld. Johannisfriedhof er etableret i 1874, og i forbindelse med kirkegården er der et arboret, som indeholder mere end 70 forskellige arter af cypres og thuja.

På andenpladsen kom den 370 år gamle evangeliske

kirkegård Friedhof am Untertor i Bad Homburg. Derefter fulgte Der Magdeburger Westfriedhof.

Som noget nyt, blev der også uddelt en award til den smukkeste skovkirkegård. Den tilfaldt Waldruh St. Katharinen ved Bodensee. Her kom den kommunale skovkirkegård i Trifelsruhe i Rheinland-Pfalz ind på andenpladsen, og herefter fulgte Ruheforst Flensburger Förde/Glücksburg.

3

Folkekirkens økonomi

Siden 1919 har Staten ydet direkte tilskud til folkekirkens forkyndelse i form af løn til præster, provster og biskopper.

Folketinget har pålagt regeringen at fremlægge beregninger, der kan danne grundlag for en fastsættelse af størrelsesordenen på et eventuelt bloktilskud til folkekirken, såfremt den del af det nuværende tilskud, der vedrører forkyndelsen, skulle adskilles fra Statens økonomi. I 2017 modtager folkekirken i alt 786,9 millioner kroner i statslige bevillinger, her af relaterer 724,1 millioner kroner sig i overvejende grad til forkyndelsen.

Samtidig anslås folkekirkens omkostninger til vedligehold af kirkebygninger og kalkmalerier at udgøre ca. 773,2 millioner kroner. Kirkeministeriet har i sin opgørelse af udgifterne til vedligehold af landets ca. 2.350 kirkebygninger, søgt at afdække hvad det koster at holde bygningerne tætte og tørre, samt at vedligeholde kalkmalerier og lignende malede udsmykninger i kirkerne.

Medregnet er ikke folkekirkens omkostninger til civilregistrering og drift af kirkegårde.

Kilde: www.km.dk/aktuelt

4

Gravstedsnyt i Haven

Haven nr. 1-2 2017, udgivet af Haveselskabet, sætter fokus på de små haver, som Kirkegårdens læsere ofte har ansvar for. Artiklen, skrevet af havejournalist Nina Ewald, viser nytænkning når vi taler om anlæg af gravsteder, både når vi taler om design, materialer og plantevalg. F. eks. knust blå glas, der skal illudere vand, og en lille bro og strandbred på vinterbaderens gravsted - det er da oplagt!

En spændende artikel, som herfra skal anbefales.

På www.haveselskabet.dk/moderne-gravsteder præsenteres andre gravsteder

5

Ny departementschef til Kirkeministeriet

Christian Dons Christensen tiltræder som departementschef i Kirkeministeriet den 1. februar 2017.

Den 47-årige Christian Dons Christensen kommer fra en stilling som Danmarks ambassadør i Ukraine, Georgien og Armenien. Før sin udstationering som ambassadør, var Christian Dons Christensen kontorchef i Udenrigsministeriet. Der ud over har han været ansat som fuldmægtig i Indenrigsministeriet, i udenrigstjenesten og en periode som kontorchef i Fødevarerministeriet.

Han har læst statskundskab, har en uddannelse som sprofficer i russisk og har i en periode været udsendt i FN-tjeneste i Kroatien.

Christian Dons Christensen er søn af forhenværende biskop i Ribe Stift, Elisabeth Dons Christensen og har tidligere været menighedsrådsmedlem. Han har således indsigt i folkekirkens forhold og styring.

Christian Dons Christensen afløser Steffen Brunés, der

blev konstitueret som departementschef efter Anne Kristine Axelssons fratræden d. 15. august 2016.

6

Russisk begravelsesapp i modvind

En ny app, der bliver lanceret i løbet af foråret, skal gøre det lettere for russerne at arrangere en begravelse eller bisættelse.

Ved at indtaste navn, dødsdag, adresse og religion, vil brugerne blive tilbudt relevante muligheder i området og vil blive hjulpet gennem processen med at planlægge en begravelseshandling. App'en er inspireret af Taxi-app'en Uber og har fået navnet Umer, der på russisk betyder 'Han døde'.

Og netop navnet på app'en har vakt forargelse, idet flere finder det forargeligt, at sælge begravelsestjenester med et vittigt ordspil. App'en spås dog ikke den store udbredelse, da brugen af internettet generelt er lav i Rusland.

Kilde: www.expressen.se

7

Velkommen til nye kolleger

Morten Hansen er tiltrådt som Administrationschef i Aabenraa Sogn.

KALENDEREN

9. marts 2017

Kirkegårdskonferencen på Hotel Nyborg Strand

Sammen om kirkegårde: Samarbejde giver mulighed for at forene kræfterne, men hvordan gøres det bedst muligt? Man kan også blive klogere på træer til nye klimaforhold, arbejdsmiljø, design med stauder – og kommunikation med humor. Tilmelding senest den 23. februar på www.ign.ku.dk/kirkegaard.

4. – 6. april 2017

Administrationskursus

FDK afholder kurset 'Kirkegårdens administration' på Visensbjerg Storkro. Se mere her om i bladet eller på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding kan ske ved henvendelse til FDK's sekretariat på mail: kontor@danskekirkegaarde.dk, senest d. 1. marts 2017.

22. - 24. maj 2017

Kursus på Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet

Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet afholder i Oslo kurset: Gravplassen som kulturminne – bevaring og udvikling. Interesserede kan se mere på www.nmbu.no/studier/sevu/kurs/node/28616.

29. - 30. maj 2017

Årsmøde i Foreningen for Kirkegårdskultur

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder årsmøde 2017 med base i Hanstholm. Ud over besøg på markante kirkegårde i Thy, kommer deltagerne til at se meget af Nationalpark Thy. Se mere på www.kirkegaardskultur.dk – medlemmer af foreningen får invitation tilsendt.

30. august – 1. september 2017

Have & Landskab

Den grønne fag-udstilling Have & Landskab afholdes på Selandia-CEU i Slagelse. Se mere på www.haveoglandskab.dk

5. september 2017

Årsmøde for FDK og DKL

Årsmødet 2017 afholdes i en forkortet udgave i forbindelse med den Nordiske Kongres i København. Se mere herom i bladet eller på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk

Tilmelding kan ske på www.danskekirkegaarde.dk senest d. 31. maj 2017.

6. – 8. september 2017

Nordisk Kongres for kirkegårdskultur

NFKK – Nordisk Forbund for Kirkegårde og Krematorier - afholder Nordisk Kongres for kirkegårdskultur i København. Se mere herom i bladet eller på www.NFKK.eu Tilmelding kan ske på www.danskekirkegaarde.dk senest d. 31. maj 2017.

29. – 30. september 2017

Kirkens Forum

Fagmessen Kirkens Forum afholdes i MesseC i Fredericia. Her vil være udstillinger med relation til kirkegårdsdrift, administration og kirkelige aktiviteter. Se mere på www.kirkensforum.dk

Champost®
Møglækkert til haven

UNDGÅ UKRUDT MED BÆREDYGTIG GØDNING

CHAMPOST ER NATURGØDET JORD OG BELÆGNINGSMATERIALER. VORES JORD ER LAVET PÅ HESTEMØG, KOMPOSTERET OG SALMONELLA FRI. 100% ORGANISK. DANSK KVALITET DIREKTE FRA THY.

Prøv markedets mest naturlige jordforbedring. Hvis du afdækker jorden i foråret, bliver den langtidsgødet og holder det næste år. Og du minimerer ukrudt!

KØB DINE PRODUKTER HOS SILVAN

Champost® | Gærupvej 11 | 7752 Snedsted | Tlf.: 96191880 | E-mail: hg@champost.dk

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Klaus Frøderiksen, Garnisons Kirkegård
Tlf. 3542 7951
E-mail: klaus@garnisonskirkegaard.dk

Sekretariat:

Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 - Fax 45 86 41 57
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat i den originale opløsning. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriers Landsforening

Formand:

Allan Vest, Hjørring Kirkegård
Tlf. 9890 0555 – 2178 0367
E-mail: allan@hjoerringkirkegaard.dk

Næstformand og teknisk udvalg:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet Sjælland
Tlf. 26 86 02 01
E-mail tom@motka.dk

Kursusudvalg:

Erik Bach, Aarhus kirkegårde
Tlf. 89 40 27 60 – 29 20 81 58
E-mail eb@aarhus.dk

Tommy Christensen, Svendborg kirkegårde
Tlf. 62 21 05 33 – 20 41 61 86
E-mail tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Se mere på www.dkl.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriers Landsforening

Oplag: 1.100 stk.

Abonnement: Kr. 330,- pr. år (400,- kr. pr. år for abonnenter udenfor Danmark)

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142 – E-mail: lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2017

Nr. 2, april 2017	20. marts 2017
Nr. 3, juni 2017*	20. maj 2017
Nr. 4, august 2017	20. juli 2017
Nr. 5, oktober 2017	15. september 2017
Nr. 6, december 2017	15. november 2017
Nr. 1, februar 2018	15. januar 2018

*Nr. 3 trykkes i et ekstra stort oplag og uddeles til deltagerne ved Nordisk Kongres i København.

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
1/2 side	kr. 2.500,-
1/4 side, stående	kr. 1.500,-
1/4 side, liggende	kr. 1.500,-
1/8 side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

FRA REDAKTIONEN

Udviklingsplaner – igen

Igenom de seneste år, har der været stor fokus på udarbejdelse af udviklingsplaner for snart sagt hver eneste kirkegård i Danmark. Det er nødvendigt at forholde sig til udviklingen af kirkegårdene, så de som organisation, er i samklang med dens brugere. Her tænkes først og fremmest på de efterladte, som har deres gang på kirkegården.

En udviklingsplan bør indeholde tre hovedelementer, en retning, som kan udtrykkes i visioner, politikker eller lignende overskrifter. En statistisk del, som dækker en beskrivelse af det fremtidige forventede behov og en beskrivelse af de eksisterende anlægs udsende og kvaliteter. Endelig, egentlige planer for hele eller dele af kirkegården.

Det opleves i øjeblikket som om, der primært er fokus på at producere planer, mens der ikke er særlig fokus på, hvilken overordnet retning driften af den enkelte kirkegård skal udvikle sig. Det er op til det lokale menighedsråd og kirkegårdsforvaltning, at udstikke den retning, man ønsker

kirkegården skal udvikles i. Først når retningen for udviklingen er beskrevet, er det muligt at træffe beslutninger om planer for kirkegårdens udvikling. Er det ikke på plads, overlades det til rådgiverens opfattelse af udviklingen, at danne grundlag for planens indhold. Uden en klar retning, er risikoen stor for, at den bliver et skuffeprojekt, som kun tages frem ved højtidelige lejligheder.

En plan for udviklingen af kirkegården giver god mening, men en plan er et statisk element, i modsætning kirkegårdsdriften, der sker dynamisk. Det er derfor afgørende, at der bliver mere fokus på retningen som af udviklingen. Det er den løbende pleje og tilpasning af kirkegårdsanlægget, der foregår i samspil mellem plangrundlaget, brugere og forvaltning, der skaber oplevelsen af den enkelte kirkegård. Det er derfor nødvendigt med langt større fokus på retningen af udviklingen, for at kirkegårdene inden for Den Danske Folkekirke fortsat kan være begravelsesplads for alle.

Fornyelse med respekt for tradition siden 1982

- Se flere produkter på www.jessing.eu

